

İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal

Gökbayrak

Kurucu: Mustafa Kemal Atatürk / 1924 / İstanbul / Sayı: 1 / 1924 / 1924

**Çinde Kimse
Güvende Değil**

KAYSERİ - İNCESU ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Genişliyoruz!

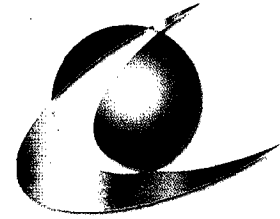
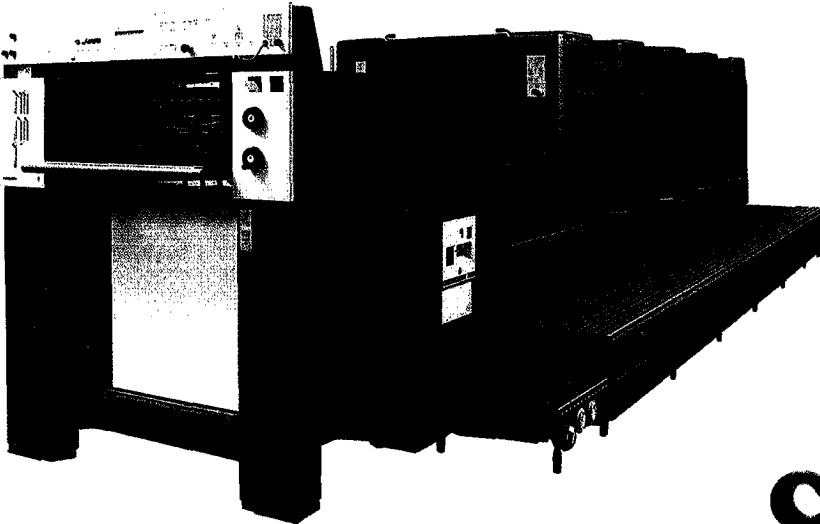
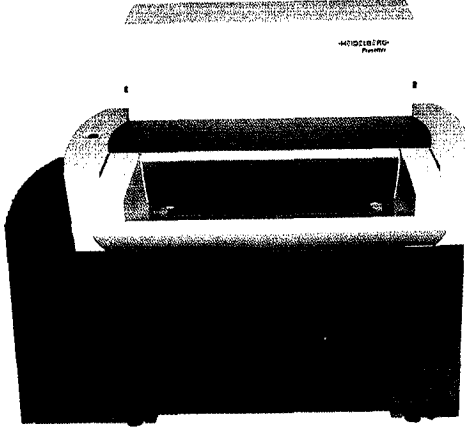
Gelişiyoruz!

Computer T_oP_{late} teknolojisi

İle Tabiyattaki

RE Klerin Baskıya
Yansıması

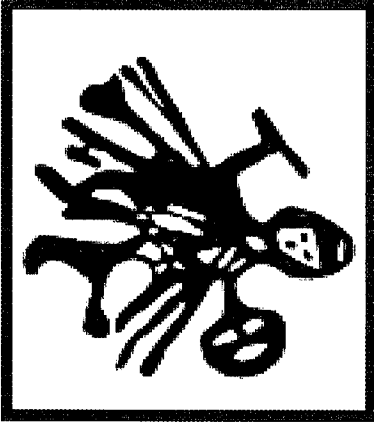
CIHAN OFSET

1. Organize Sanayi Bölgesi 4. Cadde No: 18 KAYSERİ
Tel.: +90 352 322 02 00 (Pbx) Fax: +90 352 322 07 77
cihanmekaoftset@gmail.com

BİR CIHAN OFSET KURULUŞUDUR.

kitap tanıtımı

Gülsüm Killi
Ankara

Modern Türklük

Araştırmaları Dergisi

Cilt 5, Sayı 4 (Aralık 2008)

Mak. #40, ss. 175-176

Telif Hakkı©Ankara Üniversitesi

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Doğu Türkistan Uygur Ağız Araştırmalarına Yeni Bir Katkı

Erkin Emet, Doğu Türkistan Uygur Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2008, 519 s. ISBN 978-975-16-2043-9

Türkistan Uygur ağızları üzerine Çin, Batı ve eski Sovyetler Birliği coğrafyasında yapılan çalışmaların başlangıcı 19. yüzyılın sonlarına kadar dayanmaktadır. Bu konuya Türkiye Türkolojisinden son katkı ise Uygur Türkleri ve dillerini çeşitli ağırlardan ele alan çalışmaları ile tanınan, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Güney-Doğu (Türkistan-Uygur) Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Erkin Emet'in Prof. Dr. F.Sema Barutcu Özönder danışmanlığında hazırlayıp savunduğu doktora çalışması ile yapılmış oldu. Türk Dil Kurumu yayınları arasında, içinde bulunduğumuz 2008 yılında yayınlanan bu çalışma, Erkin Emet'in anavatanı olan Doğu Türkistan sınırları içerisindeki Kâşgar, Hoten, Lopnor ve Kumul bölgelerinde yazarın 1995 yılında yaptığı derleme ve araştırmaların ürünüdür.

Eserin Uygur Türklerinin tarihi, dinî ve kültürel yapısı, Uygur Türklerinin bugünkü demografik, ekonomik ve sosyal durumu yanında Uygur Türkçesinin genel Türk dili içindeki yeri ve Uygur ağızlarının tasnifi konularının genişçe ele alındığı "Giriş" kısmı (s.15-66) Uygur Türkleri ve Uygur Türkçesi üzerine okuyucunun kafasında net bir resim oluşturmaktadır. Eserin asıl konusunu oluşturan Uygur ağızlarının ses bilgisi üç kısımda incelenmiştir. "Ses Bilgisi" başlığını taşıyan I. Kısım'da (s.67-228) Uygur Türkçesinin ünlü düzeni, ünsüz düzeni ve ses olayları ele alınmıştır. II. Kısım (s. 229-366) yazarın kendisi tarafından derlenen ağız metinleri ve tercümelerine ayrılmıştır. Ayrıca diğer araştırmacıların derlemelerine de yer verilmiştir. Mirsultan Osmanov'un Hazıraq Zaman Uygur Tili Diyalekti, Gao Shi Jie'nin Wei Wu Er Yu Fang Yan He Yu Yan Diao Cha "Uygur Dili Diyalekti ve Dil Derlemeleri", G. Jarring'in Materials to the Knowledge of Eastern Turki adlı eserlerinde yer alan malzeme yazarın kendisi tarafından ulaşılamayan bölge ağızlarına kaynaklık etmişlerdir. III. Kısım (s.367-513) ise II. Kısım'da verilen metinlerin dizinidir. Ayrıca bu kısımda "Ortak Türkçe Dizin", "Alıntı Kelimeler Dizini" ve "Özel Adlar Dizini" de yer almaktadır.

Şimdiye kadar dolaylı ya da doğrudan Doğu Türkistan Uygur ağızları ile ilgili malzeme ve bilgilerin yer aldığı çalışmalar Emet'in çalışmasının "Önsöz" ve "Giriş" kısmında da değindiği üzere, daha çok Uygur ağızlarının tek başına eşzamanlı kesitlerini ele alan çalışmalardır. Ağızların birbirleri ile ilişkilerinin yeterli derecede işlenmemiş olması, Doğu Türkistan Uygur ağızlarının tasnifi meselesinde de bir karmaşaya yol açmıştır. Emet, eserinde Uygur ağızları ile ilgili nispeten detaylı bilgilerin son beş yıl içerisinde edinildiğini ve bu alandaki tüm gelişmelere rağmen hâlâ incelenmeyen ağızların bulunduğunu belirtmiştir. Örneğin Hoten ve Kumul Bölgelerinin dağlık kesiminde yaşayan Uygurların ağızları incelenmeyi beklemektedir. Ayrıca ağızların ses bilgisi, gramer ve söz varlığı gibi ağırlardan çok yönlü betimleme ve incelemeleri de henüz yapılmamıştır. Ağızların incelenmesinde karşılaştırma unsuru olarak edebî dilin kullanılması, ağızlar ve ağız grupları arasındaki ilişkilerin değerlendirmesini güçleştirmiştir. Erkin Emet'in Uygur ağızlarını toplu olarak, karşılaştırmalı ve tarihsel yöntem ile ele aldığı bu çalışması Uygur ağızlarının birbirleri ile ilişkileri ve sınıflandırılması konusuna da açıklık getirmiştir. Emet, Uygur ağızlarının geleneksel tasniflerinde kullanılan /i/ ve /ı/ ünsüzünün kullanımının ağızlar için ayırıcı olmadığına dikkat çekerek, /r/ ünsüzünün korunması, düşmesi ya da /j/ye gelişmesi, /j/ye gelişmesi ya da kaybolması, /t/ > /ç/ değişimi, içinde /ç/ ünsüzü bulunduran sözcüklerde /s/ > /ç/ değişimi, kelime başında, dar ünlü önünde /y/ ünsüzünün korunması, /i/ ünsüzüne gelişmesi ya da düşmesi ölçütlerinin daha ayırıcı olduğunu belirtmiştir. —miş ekinin kullanımı, fiillerin yeterlilik biçimi de biçimbilimsel ölçütler olarak kabul edilmiştir. Emet, Uygur ağızlarının sınıflandırılmasında söz varlığına ilişkin özelliklerin de göz önünde tutulması gerektiğini belirtmektedir. Tüm bu ölçütlere göre Uygur ağızlarının şöyle bir sınıflandırması ortaya çıkmaktadır: 1. Merkezî ağız grubu: Ürümçi, Kumul, Turpan, İli ve Kâşgar-Atuş, Tarım ağız: Tarım alt ağızı, Moğal alt ağızı ve Kuça alt ağızı; 2. Hoten ağız grubu: Guma, Karikaş, Elçi, Lop ve Keriye ağızları; 3. Lopnor ağız grubu: Dörj kotan, Kara ve Miren ağızları (s.60-66).

Çalışmanın Uygur ağızlarının fonem sisteminin incelendiği 1. Kısımında bütün ağızların ünlü ve ünsüz sistemleri Ortak Türkçe, Eski Türkçe ve Edebî Uygur Türkçesinin de karşılaştırma unsuru olarak kullanıldığı bir yöntemle incelenmiştir. Ünlüler sistemi ilk hecedeki ve ilk hece dışındaki ünlüler şeklinde ayrılarak ünlülerin çeşitli konumlardaki durumları değerlendirilmiş, birincil uzun ünlülerin Uygur ağızlarındaki durumu ayrıca ele alınarak birincil ünlülerin ünsüz türemesi, ikizleşme, ön damaksillaşma gibi Uygur ağızlarında bıraktığı seslik izleri üzerinde durulmuştur. Uygur ağızlarının ünsüz düzeni de Ortak Türkçenin ünsüz düzeni esas alınarak ünsüzlerin çıkış şekline göre yapılan bir sınıflandırma ile incelenmiş, Ortak Türkçenin ünsüzlerinin kelime başı, içi ve sonunda, Uygur edebî dili ve Uygur ağız gruplarında gösterdiği gelişmeler izlenmiştir. 1. Kısımın son ana başlığı "Ses Olayları"dır. Bu bölümde benzeşme, benzeşmezlik, dayanıklılık, zayıflama; türeme, düşme, yer değiştirme gibi tam parça olayları; kaynaşma, hece yutumu gibi hece olaylarının Uygur ağızlarındaki örnekleri üzerinde durulmuştur. Eserin metin ve dizin kısmı Uygur ağız araştırmalarına yönelik zengin bir malzemeyi içermektedir.

Karşılaştırmalı ve aslında "çok zamanlı" olarak nitelendirilebilecek bu çalışma, çağdaş Türk dili alanının güneydoğusunun bir bölümünü ağızlar arası ilişkiler açısından aydınlatmakta, Uygur ağızlarının komşu Türk lehçeleri ile ilişkilerinin daha açık olarak ortaya konabileceği çalışmaların yolunu açmaktadır. Bu çalışma ile büyük "yap boz"un bir bölümü ortaya çıkmıştır. Çağdaş Türk dili alanının diğer bölgeleri için yapılacak benzer yöntemdeki çalışmalarla resmin tamamı ortaya konabilecektir.

kitap tanıtımı

Doğu Türkistan Uygur Ağızları

Dr. Erkin EMET

Türk Dil Kurumu Yayınları

Yıl : 15
Sayı : 86
Kasım-Aralık 2009

SAHİBİ
DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
Seyit TÜMTÜRK

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ
Oktay BOZKURT

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ebubekir TÜRKSOY

EDİTÖR
M. Dursun SÜYDÜNLÜ
editor@gokbayrak.com

HABER MÜDÜRÜ
Abdulhakim SELÇUK

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Alimcan İNAYET
Prof. Dr. Metin KARAÖRS
Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Prof. Dr. Uygur TAZEBEY
Prof. Dr. Zekeriya KİTAPÇI
Yard. Doç. Erkin EMET

REKLAM ve ABONE
Oktay BOZKURT
oktaybozkurt@gokbayrak.com
Gsm: 0535 461 38 93

YILLIK ABONE
Yurt İçi Abone : 20 YTL | Resmi Abone : 60 YTL
Avrupa : 25 Euro | Diğer ülkeler : 35\$

YURT İÇİ POSTA ÇEKİ
Oktay BOZKURT : 692046

BANKA HAVALESİ (EFT)
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği
İş Bankası Kayseri Şubesi
TL: 5300 1944272

EUR TR 22 0006 4000 002 5300 0172164
USD TR 28 0006 4000 002 5300 4059137
CHF TR 97 0006 4000 002 5300 4059156

İDARE YERİ & YAZIŞMA ADRESİ
Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A
38090 Kocasinan / KAYSERİ - TÜRKİYE
Tel: (0352) 339 39 65 | Fax: (0352) 337 35 04
Web: www.gokbayrak.com
E-mail: gokbayrak@gokbayrak.com
ISSN 1303 - 5282

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazana aittir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlansın iade edilmez. İsim zikredilerek ıktibas edilebilir.

DIZAYN & BASKI
CİHANofset 322 02 00
cihanmekaoftset@gmail.com

Seyit TÜMTÜRK
Dünya Uygur Kurultayı
Başkan Yardımcısı

10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü 6

TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
GENEL MERKEZ	Oktay Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93
Ankara Şube	Hayrullah Efendiğil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 72	0.535 735 05 40

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Almanya	Dolgun İsa	0049 179 651 98 60
Almanya	Dilşad Hazneci	0049 172 999 23 32
Avusturalya	Hüseyin Hasan	00411 492 01 19
Amerika	Nury Turkel	00202 255 68 48
Amerika	Gulametin Pahta	00516 542 46 69
İngiltere	Enver Tohti	0044 078 631 160 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 528
Hollanda	Sadıkjay Seley	006 458 58 110
İsviçre	Karahan Endilli	0041 48 49 54 707
Kanada	Rukiye Turdish	001 647 210 66 56
Kanada	Kamil Tursun	001 780 665 20 34
Kanada	Tuyghun Abdulveli	00416 878 58 60
Kazakistan	Khahriman Gojamberdi	0073272 - 280670
Kırgızistan	Rozimehmet Abdulkakiev	00996-312-240616
S. Arabistan	Sırajiddin Azizi	00966 54511612
Japonya	İlham Mahmut	08145 827 28 44

YURT İÇİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Adana	Özgür Seçkin	0 536 286 85 15
Afyon	Erhan Solmaz	0 505 579 06 58
Antalya	Erdoğan Kırmızıoğlu	0 505 866 06 06
Bursa	Oğuz Emre Bayrak	0 506 564 13 27
Eskişehir	Canan TÖREN	0 545 432 53 65
Elazığ	Tuna Ercan	0 532 515 10 90
Çanakkale	Taşkın Aydın	0 543 806 53 30
Gaziantep	Alper Kaya	0 505 881 01 18
Hatay	Yağız Kızılkaya	0 506 523 16 56
İstanbul	Gürhan Atan	0 555 253 41 52
İstanbul	Muhammet Ebzal	0 537 441 65 30
İzmir	Ali Çağın	0 536 410 87 48
İzmir	Hasan Orhan	0 533 218 34 76
Kahramanmaraş	Osman Topal	0 542 675 64 10
Kastamonu	Adem Bahadır	0 544 246 55 55
Kırşehir/Mucur	Hakan Karakaya	0 544 614 78 14
Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuraner	0 554 708 22 54
Konya	Mehmet Uğurlu	0 536 629 87 82
Niğde	Prof. Dr. Remzi Kılıç	0 536 467 09 19
Sakarya	Serkan Tan	0 535 323 43 94
Samsun/Bafra	Ahmet Dost	0 505 246 64 39

Abdulcelil TURAN
Yenidoğan Mh. 41. Sk. No: 7
Daire: 4 Zeytinburnu - İST.

İçindekiler

İrfan ÖZFATURA
Gazeteci -Yazar

Gökbayrak Altında Bir Davaya Adanı 7

Faruk Zabcı
Londra

Çin Dışişleri'nin Türkiye'ye tehdidi 16

Prof. Dr. Kemal GÖDE
Süleyman Demirel Üniv.
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü Ö. Üyesi

Doğu Türkistan'daki Uygur Devleti 10

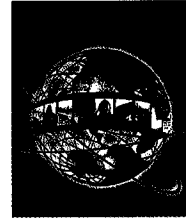
Faruk Zabcı
Londra

Doğu Türkistan ve Orta Asya 19

Ryan Anson
Pulitzer Merkezi
Çeviren
Nazlı Belen

Çin'in batısındaki Huzursuzluk 13

Doğu Türkistan dan Haberler 21

Dernek Faaliyetlerimiz 25

Erdoğan KIRMIZIOĞLU
Araştırmacı Yazar-Şair

Can Türkistan 15

Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Şarkı Türkistan Tarihi 30

idareci atıyor. Secdeye kapanılmasını istemiyor, yerli halk ile oturup konuşuyorlar. Hani diyorum, Pekin bazı zararsız taleplerimize izin verse nasıl olur acaba?"Konsolos "Bak İsa" der, "haklısın ama bunu sakın bir başka Çinli ile konuşma! Biliyorsun ben umumi valinin yakınıyım, bazı şeyleri dile getirebilirim ama karınca kararınca... Siyaset değişir de size müspet aksederse ne âlâ."Konsolos bir rapor yazıp yollar, Umumi vali "zevkle okudum, güzel bir çalışma" der o kadar. Eski taas, eski hamam, değişen bir şey olmaz. Derken Batı Türkistan'da görülmedik bir zulüm başlar Bolşevikler halkın elinde ne varsa alırlar. Dükkanları kapanan aşçılar bir tencere yemek yapıp sokaklarda satar, ona bile mani olurlar. Kervancıların katırları develeri müsadere edilir. Alayı dibe vurur, birkaç kaçakçı Kırgız müstesna...Ruslar bütün arazileri pamuk tarımına açar, deniz gibi Aral'ı kurutur, tabiatın canına okurlar. Pamuk toplamak zahmetli bir iştir, umumiyetle Doğu Türkistan'dan gelen ırgatları kullanırlar. Gariplere bırakın para vermeyi ellerindekini de alırlar. Kara ekmekler sırsıklam hamurdur, insanı hasta yapar. Taşkent'te Afgan ve İran konsolosları vardır, kendi halklarının hakkını savunurlar ancak Çin, Türklerin arkasında durmaz. İsa Yusuf Bey o günlerde Doğu Türkistan'a hayli kıymetli mal, kitap, insan geçmesini sağlar, Rusların ısrarla iadesini istediği kaçakları gözden ırak tutar. Davaya için önemli şahıslara "hariciye mensubudur!" meyanında evraklar yazar. Türk tacirleri onun verdiği kağıtlarla Moskova'ya kadar gider gelir, iyi para kazanırlar. Sorarlarsa "evet tanıyorum" der, "adımıza çalışıyorlar!"

RUSLAR DA ONUN PEŞİNDE

Konsolosluğa gelen erzakın artanlarını Türkistanlı göçmenlere yollar. Tren bileti satanlara da nevale yardımı yapar ama icap etti mi bilet koparır karşılığında. Ruslar saf değildir bakarlar bu İsa Yusuf yaman adam, Türkistan komünist olacak. Adın muhalife çıkarsa seni yaşıtmazlar. Bana sorarsan Ruslarla temasta bulun, ilerisi için yatırım yap!"

Bir ara Ruslar Doğu Türkistanlılardan bir ordu kurar, Çin'le tokuşturmaya kalkarlar. İhtimal Çin'de onların karşısına Türkleri çıkaracaktır, böyle dönemlerde beyhude kardeş kanı akar. İsa Yusuf haberi konsolosa yetiştirir, Rusların planlarını açıklar.

Konsolos "bütün bunları farkındaydım" der "ve sen bunu bana söylemekle dürüstlüğü ispatladın. Sana güvenmekle hata etmediğimi anladım. Keşke Türkler için daha çok şey yapabiliyor olsam." Yapar da. Doğu Türkistan'a yollanan birliklerin, silahla karşılanmasına mani olur. Onların kendi yurtlarında eskisi gibi ikamet edebilmelerini sağlar. Anayurda çok adam kaçıtır, hedef saptırır, Rusları da oyalar. Zor günlerdir vesselam, denize düşen yılan...

MAHZUN ATA YURDU

Çinli kaymakamlar kendilerine "Da-Rın" (büyük adam) dedirtir, Türkleri kırbaç zoruyla secdeye zorlarlar.

İsa Yusuf Alptekin gençlik yıllarında

Bugün son, milleti günlerdir ekran başına kilitleyen Olimpiyatlar bitiyor, sanırım Çin yakaladığı ivmeyi ticarete de kullanacak... İyi de bu ülke gösterildiği gibi güllük gülistanlık mı, idareciler de hostesler gibi sırtatabiliyorlar mı acaba? Sanmam. Doğu Türkistan'da camiler bile kuşatma altında, safta kimin durabileceğine parti karar veriyor hâlâ...Dilerseniz biraz gerilere gidelim asrın başlarına... Mesela Kaşgar'a... Ata yurt... Satuk Buğra... İslam'la tanıştığımız coğrafya... İnsanı insanımız gibidir, iklimi de birebir benzer Anadolu'ya...

Oğlanlar güleç, kızlar utangaç. Kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar sıcak ve kurak.Tarlalar bereketli, bahçeler gümrah. Elma, armut, üzüm, kayısı, nar... Hele kavun, nasıl güzel olur anlatılamaz. Ama memleket bakımsızdır, binalar kırık dökük, yollar toz toprak.. At arabası, at arabası, at arabası. Treni tramvayı kim kaybetmiş ki onlar bulsunlar? Halbuki yol ağızıdır, Hoten'e, Taşkorgan'a, Kansu'ya gidenler buraya uğrarlar. Dil berrak bir Türkçedir. Divan-ı Lügât-ı Türk burada yazıldı, olsun o kadar. Şer'i mahkemeler, müftiler, muhtesipler, donanımlı kadılar... Dindardırlar da, Hanefi mezhebine mensupturlar. Mekteplerde mollalar ders verir, ilk yıllarda ahlak, edebiyat ve Heft-i yek (Kur'an-ı Kerim'in yedide birini) okuturlar. Sarf, nahiv, Molla şerhi, Nefahat, Bostan Gülistan, Nevai derken seviye artmaya başlar. Ellerinde yıpranmış da olsa Kısas-ül Enbiya, Kimyayı Saadet, Kelile ve Dimne, Seyyid Battal Gazi, Hazret-i Yesevi'nin "Hikmet"i vardır ama gazete ve mecmuadan yana fukaradırlar. Sinema ve tiyatro ile hiç tanışmazlar.

ÇİN İŞKENCESİ

Derken baskılar artar, işgalciler tedrisata da karışırlar. Yatılı mekteplere çağrılanlara Çin traşı yapar, kendi hanedanlarını okuturlar. Hani Mingler, Çanglar filan...Yüz kişinin başına bir Çinli koyarlar, bin kişinin başına başka bir Çinli... Oturdun vergi, kalktın vergi... Öyle zaman olur ki ürünün tamamını verseniz vergiyi karşılamaz, zavallılar dışarıdan hububat bulup açığı kapatmak zorunda kalırlar. Çinli Kaymakamlar yangın, yağmur, çamur tanımaz,afete değil tahsilata bakarlar. Ürünü büyük ölçekle toplayıp,

boyundurukları, mengeneri, kelepçeleri, kerpetenleri zevkle kullanır, dedelerinden miras usulleri yaşatırlar.

TENCERE KAPAK

Arzuhaller Çince verilmek zorundadır ve katip fiyatları el yakar. Mütercimler fırıldaktır, yakınmaları teşekkür gibi sunar, millet başka şey söyler, onlar başka şey yazarlar. Türk kelimesini kullanmak "kesinlikle" yasaktır, Çinliler soydaşlarımıza Çan-Tu (başı sarıklı) der, her bahane ile aşağılarlar. Sarıklılar zaman zaman kıyama kalkar,

küçükölçekle merkeze yollar, aradaki farkı buharlaştırırlar. Memurlara merkezden tahsisat gelmez, valiler "masrafınızı çıkarın da nasıl çıkarırsanız çıkarın" der ve rüşvet kök salar. İşgalciler gidici de değildirler, adeta kazık çakarlar. Hakim tepelere Çin tarzı saraylar kurar, duvarları Çin kahramanlarının resimleri ile donatırlar. Kaymakamlar kendilerine "Da-Rın" (büyük adam) dedirtir, halkla muhatap olmazlar. Yürürken yağmaları etrafa dağılır, Türkleri kırbaç zoruyla secdeye zorlarlar. Kaymakamlar hakimlik de yaparlar. Suçlu diyorsa suçlusunuzdur. Çoğu kez tarafları dinleme lütfunda bulunmaz, hem davalıyı hem davacıyı cezalandırır, halka korku salarlar. İşkence uzmanlık alanlarıdır. Demir tarakları, çikrikleri,

kah yener, kah yenilir ama dik dururlar. Sayısız anlaşma imzalanır ancak işgalciler sözlerinde durmaz, vaatlerini tez unuturlar. Askerler alacaklarını dipçikle alır, sivil Çinliler ise kumar oynatır, içki ve kadın satar, terlemeden kazanmanın yollarını ararlar. Tefecilerin vicdanı yoktur, tahsil ettiklerini tekrar tekrar ister, ağlarına düşürdüklerinin iliğini kuruturlar.Posta idaresi Çinlilerin elinde olduğu için şikayet sistemi çalışmaz. Zaman zaman eteğini tutup Urumçi'ye giden çıkarsa da muhatap bulamaz, aksine hedef olurlar. Çook icap ederse Vali bir müfettiş gönderir, kendi adamlarına yalancaktan kızar "bi daha olmasın, görmeyeyim bak" gibilerinden fırça atar... Sırttan bir rol, sureta azar...

Tebliğimize böyle bir isim vermemize sebep, Türklüğün beşiği olan Doğu Türkistan'da Hun ve Göktürk Devletlerinden sonra Uygur Türklerinin kurduğu Doğu Türkistan Turfan Uygur Devleti (744-1368) ile Anadolu'da bir Uygur Türkü olan Alâeddin Eratna'nın kurduğu Eratnalı Devleti (1327-1381) hakkında özet bilgi vermek suretiyle "Doğumunun 1000. yılında büyük Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut ve Doğu Türkistan" konulu sempozyuma katkıda bulunmak ve ayrıca 1975-1993 yıllarında Kayseri'de vazifeliyken hep gönül bağı içinde olduğum Türkistanlı kardeşlerimle yeniden birlikte olabilmek ve hasret giderebilmektir.

Göktürk Devleti'nin 740'lı yıllardan sonra taht mücadeleleriyle çökmeye yüz tutması üzerine, Basmiller, Karluklar ve Uygurlar birleşerek, Göktürk idaresine el koymuşlar, bir diğer Aşına ailesinden gelen Basmil Başbuğunu 742'de Kağan ilân etmişler ve Göktürk hakanlarını öldürmüşlerdir. Bir müddet sonra müttefiklerin araları açılmış; Kağan olan Basmil Başbuğu ortadan kaldırılmış ve Uygur Başbuğu 745'te Kutlug Bilge Kül ünvanıyla "kağan" ilân edilmiş ve böylece Ötüken'de Uygur Türk Devleti Devri başlamıştır. "Uygur" adının "şahin hızıyla dolaşan ve hücum eden" demek olduğu ileri sürülmüşse de, daha çok "müttefik" mânasına geldiği bilinmektedir.

Asya Hunlarından inen ve Töleslerden bir kısım olarak Tabgaçlar Devrinde tanınan Uygurlar, V. yüzyılın ikinci yarısında Selenga Irmağı etrafında kuvvetli bir beylik kurmuşlar ve beyleri "**Erkin**" ünvanı taşımıştır.

I. Göktürk Hâkanlığı Devri'nde, bu devlete bağlıyken, 630'larda kendi başına buyruk hale gelen Uygur Erkini tanınarak 646'da kendini "**kağan**" ilân etmiş ve ülkesini Göktürk tarzında teşkilatlandırmıştır. Uygurlar 648'de Batı'da Taşkent yakınlarına kadar ilerlemişler ve Kapagan Kağan tarafından Göktürk hakimiyetine alınmışlardır. 745'te Ötüken'de Göktürkleri bertaraf ederek bir devlet kuran Uygurlar, aslında dokuz uruğdan meydana gelen bir boy iken, Oğuzlardan dokuzda kendilerine katılmasıyla boy sayısını 10'a çıkarmışlar ve böylece "On-Uygur (:10 müttefik) diye anılmışlardır. Orhun kıyısındaki başkent Ordubalık şehrini kuran ilk Uygur Hakanı Kutlug Bilge Kül 747'de ölmüş ve yerine oğlu Moyen-Çur, Kuzeyde Kırgızlar, Batıda Karluklar, Türgişler ve Basmiller, ayrıca Sekiz - Oğuz, Dokuz Tatar ve Çikleri hâkimiyetine almıştır.

Moyen - Çur zamanında (747-759), Uygur - Türk Devleti'nin sınırları genişlemiş ve Çin üzerinde Uygur tesiri artmıştır. 751 Talas Muharebesinde İslâm kuvvetlerine ağır bir şekilde yenilen Çinliler Orta Asya'dan çekilince, Tarım Havzası Uygurların eline geçmiştir. Talas Savaşı üzerine Çin'de iç karışıklıklar çıkmış, anası Türk olan bir komutan, 200 bin kişilik ordusuyla Çin başkentlerini ele geçirmiş ve kendisini "**İmparator**" ilân etmiştir. Devrilen imparatorun yardımına çağırdığı Uygurlar, Çin başkentlerini geri almışlar ve Moyen - Çur, İmparatorun kızıyla evlenirken, Çinliler 20 bin top ipek vermeyi kabul etmişlerdir.

Moyen - Çur'un 759'da ölümü üzerine yerine oğlu **Böğü Kağan** (759-779) "Tanrı'da olmuş İl tutmuş Alp Külüg Bilge Kağan" ünvanıyla geçmiş ve gözlerini Çin'e çevirmiştir. Böğü Kağan, Tibetlilerin saldırısına uğrayan Çin'i, Çinlilerin yardım istemeleri üzerine 762'de kurtarmış ve Türk kültür tarihi bakımından bir dönüm noktası teşkil eden "**Mani Dini**"ni 763'te resmî devlet dini olarak kabul etmiştir. Mani Dini hayvanî gıdalar yemeği yasakladığı ve savaş ruhunu zayıflattığı için, Uygurlar'ın hayat tarzlarına ve tutumlarına ters düşüyordu.

Bir tüccar ve şehirli dini olan **Maniheizm**, Böğü Kağan'ın 779'da öldürülmesiyle Uygurlar arasında pek yayılamamıştır.

Böğü Kağan'ın yerine Tung Baga Tarkan (779-789) hakan olmuş ve "**Alp Kutlug Bilge Kağan**" ünvanını almıştır. İyi idâresi, cesareti ve kanun yapıcılığıyla tanınan Tung Baga Tarkan, Kırgızları yenmiş ve Çinli bir prensesle evlenmiştir. Yerine **Ay Tanrıda kut olmuş Külüg Bilge Kağan** (789-790) ve sonra bunun oğlu **Kutlug Bilge** (790-795) hâkan olmuşlardır.

İktisadî ve kültürel sebeplerle Çin'i korumayı gelenek haline getirmiş olan Uygurlar, Tibetlilerin Beş-balık dolaylarındaki Türkler ile anlaşarak Çin'e yaptıkları baskınları önleyememişlerdir. Ötüken'de karışıklıklar çıkmış ve Uygur Kağanı öldürülmüş ve yerine Kutlug (795- 805) "Ay Tanrıda Ülüg Bulmuş Alp Kutlug Bilge Kağan" ve bunun yerine de Ay Tanrıda kut olmuş Külüg Bilge (805-808) geçmiştir. Bu iki Kağan zamanında ülkede huzur ve iktisadî refah doğmuştur. Dış siyaset yönünden zamanı oldukça sakin geçen hâkan Ay Tanrıda kut olmuş Alp Bilge (808-821)'den

sonra hâkan olan Ay Tanrıda Ülüg bulmuş Küçlüg Bilge (821-833) Karabalgasun Kitâbesi'ni 826'da diktiren hâkandır ki, hükümdarlığı başarılı geçmişse de sonunda öldürülmüştür. Alp Külüg Bilge Kağan (833-839), bir isyanda öldürülmüş ve gittikçe zayıflayan Uygur Devleti, 840 yılında Kırgızlar tarafından yıkılmış ve Uygurlar, Karluk ülkesine, Çin sınırlarına, Beşbalık, Turfan ve Kuça gibi ticarî merkezlere göçerek, Kansu ve Doğu Türkistan Turfan Uygur Devletlerini kurmuşlardır. "Sarı Uygurlar" diye de bilinen Kansu Uygurları 940'dan sonra Kitanların, 1028'de Tangutların ve 1226'da da Cengiz Han Moğollarının hâkimiyetine girmişlerdir. Turfan Uygur Devleti ise, İç Asya'nın ticaret yolları üzerinde bulunduğu ve Tibetlilere karşı Çin tarafından tanındığı için iktisadî bakımdan kuvvetlenmiş ve 1209'da Cengiz Han'a bağlanmış ve 1368'e kadar devam etmiştir.

Bugün Batı Türkistan'da: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan istiklallerini ilan etmişlerdir. Fakat ne yazık ki, Hun, Göktürk, Uygur, Karahanlı devletlerinin kurulduğu ve Türk kültür ve medeniyetinin doğup geliştiği "Anayurd"umuz Doğu Türkistan unutulmuş ve unutturulmuştur. Doğu Türkistansız, Batı Türkistan'ı, Türkiye'yi, Balkanları düşünmek yanlış olur. Çünkü Doğu Türkistan, Türklüğün yurdu, Türk kültür ve medeniyetinin kaynağı olan Büyük Türkistan'ın bir parçası olarak, bütün Dünya Türklüğünün beşiğidir. Türk destanlarının, Türk mitolojisinin, Dede Korkut hikâyelerinin, bugün anmakta olduğumuz Kaşgarlı Mahmudların ülkesidir. Doğu Türkistan Türkleri, İslamiyeti kabul etmişler ve İslamiyete büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Doğu Türkistan Türk dilinin, Türk edebiyatının en güzel örneklerini vererek, Türkçenin ve Türk millî kültürünün canlı kalmasında büyük hizmetler görmüştür. İşte Kaşgarlı Mahmud, ünlü Türkçe lügatiyle buna en güzel örnektir.

Bu genel bilgilerden sonra Anadolu'ya ve özellikle Kayseri ye gelen Uygur Türkleri ve faaliyetlerinden bahsetmeye çalışalım.

Merhum Prof. Dr. Faruk Sümer hocamız, Selçuklu Araştırma Dergisi'nde yayınlanan "Anadolu'da Moğollar" isimli makalesinde "XIV yüzyıldan önce, Anadolu'daki Moğollar arasında Uygur Türklerine mensup beğlerin bulunup bulunmadığı hakkında hiç bir bilgiye sahip değiliz" demiş; ancak XIV. yüzyılın başlarından itibaren kayıtlarda Uygur Beylerine rastlandığını ifade etmiştir. Anadolu'da İlhanlılar'ın Umûmî-vâlisi Temürtaş'a karşı harekete geçen beylerin ileri gelenleri arasında Olcaytu Devri emirlerinden Uygur Türkü Esen Kutluğ Beğ in kardeşi Kür Buğa da bulunuyordu. Ayaklanmanın başarısız kalmasından dolayı Kür Buğa arkadaşlarıyla birlikte Temürtaş tarafından öldürülmüştür. 1329'da Esen Kutluğ'un oğlu Mahmud, Anadolu ordusu kumandanlığına getirilmiştir. Bu emir, "Zahireddin" ünvanıyla Kayseri'ye bağlı eski adıyla "Sarımsaklı", yeni adıyla "Bünyan" ilçesinde "Ulu Câmi" olarak bilinen ve bugün ibadete açık olan bir câmi yaptırmıştır.

Olcayto Devri Emirleri arasında Emir Tarımtaz ve kardeşleri Sünüktaz ve Eratna da bulunmaktadır. Emir Eratna, çocukluğundan beri, İlhanlı sarayında Sultan'ın hizmetinde

bulunmuş ve ikinci derecede önemli emîrlar arasına girmesini başarmış bir Uygur Türküdür. Sonra İlhanlı Sultanı Ebû Said Bahadır Han'ın eyâlet nâzırı olan Eratna, İlhanlılar'ın Anadolu Umûmî Vâlisi Temürtaş'a kızkardeşini vermiş ve ona naib olmuştur. Kurulan bu akrabalık sâyesinde zaten başarılı olan Emir Eratna, Ebû Said Han'ın birinci derecedeki emirleri arasına girmiş ve eniştesi Temürtaş'ın yanında Anadolu Türk İnsanı üzerinde esaslı bir nüfuz kurmayı başarmıştır. Temürtaş, Mısır'a gitmek üzere, Ekim 1327'de merkez seçtiği Kayseri'den ayrılırken, yerine kayın biraderi Uygur Emir Eratna'yı İlhanlıların Anadolu Umûm Valisi sıfatıyla vekil bırakmıştır. Anadolu'da önce İlhanlı Sultanı Ebû Said Bahadır Han'a bağlı olarak vekâleten ve sonra Ebû Saîd'in 1335'te ölümü üzerine de müstakilen hüküm süren Sultan Eratna; Oğuz - Türkmen Beylerinin arasında tutunarak ve Türk Milleti tarafından da sevilerek, 'Eratnalılar' adıyla adına bir devlet kurmuş ve "Alâeddin" ünvanıyla hutbe okutup, sikke kestirmiştir.

Görülüyor ki, 745'te Doğu Türkistan'da Ötüken başkent olmak üzere kurulan ilk Uygur Türk Devleti'nden 582 yıl sonra bir Uygur Türkü olan Alâeddin Eratna tarafından Sivas-Kayseri merkez olmak üzere "Eratnalılar" adıyla bir Türk devleti daha kurulmuştur.

Anadolu Selçuklu topraklarının büyük bir kısmına hâkim olarak güzel ahlakından ve aynı zamanda sakalının seyrek oluşundan dolayı, Anadolu ve özellikle Kayseri halkı tarafından "Köse Peygamber" lâkabıyla anılan Sultan Eratna, Çobanlı Şeyh Hasan'a karşı kazandığı 1343 tarihli Karanbük Zaferi ile Anadolu'yu doğabilecek yeni bir istilâ ve tehlikeden kurtarmıştır. Sultan Alâeddin Eratna'nın 1352'de ölümünden sonra, Eratnalılar'ın başına geçen dirayetsiz ve zayıf birer şahsiyet olan oğulları Gıyâseddin Mehmed, İzzeddin Cafer ve torunu Alâeddin Ali Beyler zamanlarında, devlet gündemine eski gücünü yitirmiş ve çocuk Sultan Mehmed Bey zamanında ise, 1381'de âlim devlet adamı Eratnalı Nâibi Kadî Burhaneddin Ahmed idâreye el koymuş ve Sivas başkent olmak üzere kendi adına bir devlet kurmuştur. Selçuklular ve İlhanlılardan sonra Anadolu'da hâkimiyet kurmuş olan Eratnalılar, diğer Türk Beylikleri gibi, adı geçen devletleri takliden, askerî, siyasî, idârî, ilmî, harsî, içtimaî ve iktisadî sahalarda faaliyet göstermişlerdir. Aşağı yukarı Konya ve Ankara havâlisinden Erzurum'a ve Samsun'dan Kuzey Malatya'ya kadar uzanan topraklarda yarım yüzyıldan fazla devlet olan Eratnalılar Devri'ne âit sikkeler, kitabeler, vakfiyeler ve binalar günümüze kadar ulaşmıştır.

Eratnalı Devleti'nin dayandığı ana unsur pek tabii, ilk defa olarak boyları ve damgaları derli toplu bir liste hâlinde Kaşgarlı Mahmud tarafından divanında verilen Oğuz Türkleridir. Moğollar ve Moğol ordusunda Anadolu'ya ve bu arada Kayseriye gelmiş olan Uygur Türkleri de Türkmenler ile birlikte Eratna idâresinde yaşamışlar ve tarihî seyir içinde kaynaşmışlardır. Uygur Türklerinin medenî tesirleri her sahada olduğu gibi, bilhassa ticarî sahada görülmüş ve belki de bu sebeptendir ki, Asur Kolonî Çağından sonra Selçuklu ve Eratnalı Devri Kayserisinde ticarî hayat tekrar canlanmıştır. Eratnalılar Devri'nde Uygur Türklerinin ve ahîlerin bu ticarî hayatın canlanmasında rollerinin büyük

olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir. Bilinen gerçek o ki, 13. ve 14. yüzyıllarda Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya bir hayli Uygur Türkü gelmiş, önemli ticaret ve kültür merkezlerine ve bu arada Kayseri'ye yerleşmişler ve Türk kültür ve ticaret hayatına hizmet etmişlerdir.

Merhum Ord. Prof. Dr. A. Zeki Velidi Togan hocamız, bugün Kayseri'de Sarımsaklı Ovasında bulunan sonu "sın" ile biten Tavlısın (Aydınlı), Dadasın (Buğdaylı), Mancısın, (Yeşil Yurt) Muncısın (Güneşli) gibi köylerin bu Kayseri'ye gelen Uygur Türkleri devrinden kalmış hâtıralar olabileceğini ifade etmiştir. Bu köy isimleriyle ilgili olarak halk arasında: "Mancısın, Muncısın, İnsanlar cusun cusun (kısım kısım)" diye bir tekerleme söylendiğini arkadaşım Abdullah Karabulut'tan işitmişim. Şimdi de Cumhuriyet döneminde Kayseri'ye gelen Uygur Türklerinden kısaca söz etmek istiyorum.

Kızıl Çin'in "Çinlileştirme" ve topraklarını "işgal etme" baskılarına dayanamayan veya daha doğrusu Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye bir gönül köprüsü kurmak isteyen Doğu Türkistanlı Uygur Türkleri dört grup halinde güç şartlar altında Haziran 1961'den Eylül 1961'e kadar Pamir geçidini aşarak Afganistan'a gelmişlerdir. İlk grup Anadolu'da bir devlet kurmuş olan Sultan Alâeddin Eratna'dan 638 yıl sonra sanki onun yolunu izlercesine Sayın Mehmet Cantürk'ün liderliğinde Afganistan'dan hareketle İran üzerinden, 1965 Ekiminde üç uçakla Ankara'ya ve oradan da Kayseri'ye gelmişlerdir. Kayseri Himmetdede Kasabasında askerî törenle karşılanan Doğu Türkistanlı Uygur Türkleri 104 âile ve 370 kişiden ibaret olup, 12 Ekim 1965-16 Kasım 1966 tarihleri arasında otelde ve sonra da bugünkü Türkistan Mahallesi'ne yerleştirilmişlerdir.

Bunlardan 12 aile İstanbul'a taşınmış, 92 aile Kayseri'de kalmıştır. Bunlar, devlet memuru olanların dışında ayakkabıcılık, marangozluk, saatçilik, terzilik gibi iş kollarında çalışarak hayatîyetlerini devam ettirmişler ve Kayseri halkıyla elden geldiği kadar bütünleşmeye çalışmışlardır.

Doğu Türkistan davasının ve Türklük dünyasının büyük liderlerinden olan merhum İsa Yusuf Alptekin 1967'den başka, 24 Mayıs 1991'de Kayseri'ye gelmişler ve 28 Mayıs 1991'e kadar Kayseri'de misafir edilmiş; sohbet ve konferanslarıyla bizlere Türklük adına çok önemli mesajlar vermişlerdir. Bu konularda hizmetlerine şahit olduğum Sayın Mehmet Cantürk, Sayın Hamit Göktürk ve diğer kardeşlerimiz anmaya değer bir gayreti içindedirler. Kayseri'de kaldığım süre içinde ve hâlen Doğu Türkistan kökenli kardeşlerimizle gönül bağı içinde oldum ve olmaya devam ediyorum. Sağolsunlar, yayınlarını gönderiyorlar, irtibat halindeyiz. Öyle ki, Sultan Alâeddin Eratna ve Eratnalılar isimli çalışmalarımız Uygur Türkleri tarafından biliniyor, takip ediliyor. Radyo ve televizyon programları yapılıyor. Bundan mutluluk duyuyorum.

Netice olarak denilebilir ki, tarihte bütün dünya Türklüğünün beşiği ve Türk medeniyetinin kaynağı olan Büyük Türkistan'ın

doğu kısmını teşkil eden Doğu Türkistan'da; Hun Türkleri, Göktürkler Uygur Türkleri, Karahanlılar devlet kurmuşlar ve günümüze ışık tutan Ötüken Türk kültür ve medeniyet çevresinin doğup, gelişmesini sağlamışlardır.

1.828.418 kmz yüzölçümü ve 35 milyon civarında nüfusu bulunan Doğu Türkistan'ın bugünkü sahibi olan ve kutsal ata top- rağının ezeli ve ebedî bekçiliğini yapan Türk boylarından Oğuz, Kazak, Kırgız, Özbek Türkleri'nin yanı sıra, en kalabalık Türk boyu olan Uygur Türkleri, devlet kurucu ve kültür yapıcı bir boy olarak tanınmışlardır. Doğu Türkistanlı Uygur Türklerinin kültürel faaliyetleri buna en güzel örneği teşkil etmekte ve bizlere ümit vermektedir. Bu çalışmalarını başarıyla yürüten İstanbul Doğu Türkistan Vakfı ile Kayseri Doğu Türkistanlılar Kültür ve Dayanışma Derneği idareci ve üyelerine şükranlarımı sunarken, başarılarının devamlı olmasını diliyorum.

Sözlerimi Doğu Türkistanlı merhum şair Abdülaziz Mahzum'un Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu tarafından Türkiye Türkçesine çevrilen Vatan Sevgisi adlı şiirinin son dördlüğü ile bitiriyorum:

***"Mücadelem erişmektir hakkım olan hürriyete,
Milletimi esaretten kurtarmaktır benim şanıım.
Uluğ Tanrım! Büyük Turan ülkümüzü gerçekleştir.
Dalgalansın gök bayrağım ve dirilsin Buğra Han'ım"***

Bk. İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, Ankara 1977, s. 92-119; Bahaeddin Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul 1988, s. 170-218; Abdullah Bakır, Doğu Türkistan Milli İstiklâl Hareketi ve Mehmet Emin Buğra, İstanbul 2005, s. 1-17.

Bk. Faruk Sümer, "Anadolu'da Moğollar", SAD-I, Ankara 1970, s. 143; Mehmet Çayırdağ, "Bünyan Ulu Camii", Edebiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul 1984, sayı: 34, s. 507-510.

Bk. Kemal Göde, Sultan Alaeddin Eratna, Ankara 1990, s. 13-71 ve aynı müellif, Eratnalılar (1327-1381) Ankara 1994, s. 17-84. Göde, a.g.e., s. 85-140.

Bk. Kaşgarlı Mahmud, Divân-ı Lügat-it Türk, Kilisli Rifat Efendi, İstanbul 1933, c. I, s. 56-58; Besim Atalay, (TDK), c. I s. 55-59; Faruk Sümer, Oğuzlar (Türkmenler), Ankara 1972, s. 201-215; Göde, Eratnalılar, s. 146-152.

Doğu Türkistan tarihi için bakınız: İsa Yusuf Alptekin, Esir Doğu Türkistan, İstanbul 1985, s. 4-574; Mehmet Cantürk, Doğu Türkistan'ın Dünü ve Bugünü, Kayseri 1991, s. 1-17.

Bk. Kemal Göde, "Dünden Bugüne Kayseri'ye Gelen Uygur Türkleri", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Kasım 1992, s. 43-49.

ÇİN'İN BATISINDAKİ

HUZURSUZLUK

Ryan Anson
Pulitzer Merkezi
Çeviren
Nazlı Belen

Çin'in birçok iç suyu gibi Sincan eyaleti içerisinde bulunan Yurungkax nehri de atıklarla dolu. Yerel yeşim taşının tortuları ve de kömür madenleri bu ırmak ayağını buzlu Kunlun dağlarından sızan ve de sel havzası çöle doğru kıvrımlı akan gri kalın bir çamur kanalına dönüştürmüş. Bu Irak kuzeybatı bölgede bir şiddet seli akabinde güvenliğin sıkı olduğu İpek yoluna yakın Hotan şehrinde buldozerler nehrin bir bölümünü kurutmuş ki yerliler yeşim taşlarını belleyeblsin. Bu kuru, saçılmış, taşlık nehir yatağı aynı zamanda genç bir Müslüman yeşim taşı tacirinin Uygur halkına karşı Çin'in zalim politikaları hakkında konuşmak açısından kendisini güvende hissettiği tek yer. Kendisinin yalnızca Hüseyin olarak tanıtılmasını isteyen 25 yaşındaki adam 'Hadis gibi şeyler öğretmeyi tahsil etmek istedim (Peygamber Muhammed'in sözlerinden oluşan bir toplama). Şu an artık çok yaşıyım. Bu beni üzüyor' diyor. Egemen Han Çinlilerinden ziyade Orta Asya'nın Türki halklarıyla daha ilintili olan Sünni bir etnik grup olan Uygurlar, İslam'ın uygulanması ile ilgili Pekin'in kurallarından ve sert düzenlemelerinden uzun zamandır zarar görüyor. Hüseyin ve milyonlarca diğer genç Uygur insanı, İslami eğitimi 18 yaş altındakiler için yasaklayan bir hükümet düzenlemesi gereği çocuk olarak medreselere gitmedi (dini okul) veya camilerde ibadet etmedi. Evlilik ve aile ile ilgili konuları düzenleyen dini yasaları öğrenemediği için, Hüseyin evlenmeyi ve hatta çocuk sahibi olmaya da hazır olmadığını hissediyor ve gelecekteki nesillerin inançlarını herhangi bir şekilde yerine getirip getiremeyeceğini de merak ediyor. 'Belki de 10 yıl sonra, Sincan'da dini yok edecekler' diyor Hüseyin.

İnsan hakları grupları ve Uygur mülteci örgütleri Hüseyin'in endişesini tekrar ediyor. Ağustos ayı sonlarındaki Olimpiyat oyunlarının bitişinden bu yana, Çin hükümetinin petrol açısından zengin Sincan'da Uygurlar üzerindeki sıkı önlemi daha da artmış gibi görünüyor. Kaşgar şehrinde 4 Ağustos'taki 16 polise düzenlenen saldırı ile, güvenlik yetkililerinin İslami ayrılıkçılar olarak etiketlediği kişilerin başlattığı şiddet dalgası, eyalet içerisinde belirgin askeri konuşlanma, yerel Müslümanların toplu tutuklanmaları, bölgenin güney ve

merkez ilçelerinde dini faaliyetlerin yakından takip edilmesi ile sonuçlandı.

'Burada fiilen sıkıyönetim var' diyor Alim Seytoff, Washington DC'de konuşlanmış bulunan Sincan eyaletini Doğu Türkistan olarak adlandıran Uygur Amerikan Derneği'nin Genel Sekreteri. Bu isim, Uygurların uğruna savaştığı ve Mao Zedong'un Halkın Özgürlük Ordusunun zorla 1949'da geri aldığı, 1933 ve 1944'lerde kurulan kısa ömürlü bağımsız devletten geliyor. 'Doğu Türkistan bir polis devleti. Uygur olduğunuz sürece, Çin'de şüpheli bir suçlusunuz' diyor Seytoff. Olimpiyatlarda artan denetim noktaları, başlıca şehirlerin hemen hemen hepsinin etrafını çevreliyor ve buralarda askerler araçlarda arama yapıyor ve görüntüsü Müslüman'a benzeyen herkesin kimlik kartlarını tarıyor. En son getirilen güvenlik önlemi, benzin istasyonlarında hem kamu hem de özel araçlardan yolcuların indirilmesini gerektiriyor. Sincan'ın komünist partisi yetkilileri, İslami giyim ve perhiz gibi temel dini dışa vurumları da kısıtlıyor. İslami bir kutlama olan ve geçen hafta sona eren Müslümanların normalde oruç tuttuğu Ramazan süresince, yerel otoriteler restoranlardan gün içerisinde müşterilere servis yapmalarını talep etti. Hükümet çalışanlarına sakallarını kesmelerini emredildi ve de polis diğer yandan kadınlara peçelerini kaldırmalarını söyledikten sonra sokaklarda kadınları rutin olarak taradı. 'Çinliler Uygur kültürel ve dini kimliğine saldırıyor' diyor Seytoff. 'Bize Uygur olamayacağımızı ve de Müslüman olamayacağımızı söylüyorlar' diyor. 10 Ağustos'ta Kuga şehrindeki birçok bomba patlaması ve aynı ay içinde birçok polisin hayatını kaybettiği iki bıçaklama olayı, güney ve orta Sincan'da bir dizi tutuklamaları tetikledi. Almanya'da bulunan Dünya Uygur Kongresi sözcüsü Dilşat Rişit, Ağustos ve Eylül ayları süresinde yaklaşık 700 kişinin tutuklandığını tahmin ediyor.

'İnsanlar emirler veya suçlamalar olmadan herhangi bir zamanda herhangi bir yerde tutuklanamazlar. İnsanlar panik içinde' diyor Rişit. 'Bu stratejiler Uygurlar ve Pekin hükümeti arasındaki çatışmayı daha da kötüleştirecektir' diyor.

Pekin ile ülkenin en büyük Müslüman azınlığı arasındaki ihtilaf yeni değil. Yüzeysel zayıf biçimde organize olmuş ayrılıkçı gruplar belli aralıklarla Doğu Türkistan'ı kurmak için savaşmış olsa da, 1980'lerde Çin hükümetinin Sincan'ın ekonomik gelişimine yatırım yapmaya başladığı yıllar süresince pek çok uyuşmazlık boşa gitti. Gelişen yapı sanayi Çin'in egemen etnik grubu olan Hanların Sincan'a (Mandarin dilinde yeni sınır anlamına gelir) çok büyük boyutta bir akınına davetiye çıkarttı. Çin Han'ları şu anda Sincan'ın 20 milyonluk insandan oluşan nüfusunun yarısından fazlasını oluşturuyor.

Analistlerin 11 yıl önce Yining şehrindeki bir ayaklanmadan beri en kötüsü olduğunu söylediği sonuncu huzursuzluk raundu, olimpiyatların açılış kutlamalarından 4 gün önce başladı. İki Uygur, İpek yolundan Kaşgar şehrine doğru sabah koşusunu yapan bir gurup sınır güvenlik muhafızlarına kamyonu ile vurdu. İçlerinden 17'si hayatını kaybetti Hükümet Uygur 'ayrılıkçıları' suçladıysa da, ne bu saldırı için ne de 29 veya daha fazla kişinin hayatını kaybettiği diğer 3 olay için hiçbir spesifik grup sorumluluğu üstlenmedi.

Tibet'deki Nisan 2008 gösterilerinden sonra, çeşitli hükümet liderleri Çin'in bu bölgesindeki güvensizliğe agresif bir yanıt sözü verdiler. Sincan'daki komünist parti sekreteri Wang Lequan, 5 Ağustos'taki bir basın bildirisinde, radikal dinciliğe karşı yürütülen savaşın 'ölüm kalım' savaşı olduğunu söyledi. Ardından 28 Ağustos'taki Çin, Rusya ve dört Asya ülkesini kapsayan Kırgızistan zirvesinde Çin başkanı Hu Jintao, Şangay İşbirliği Örgütü liderlerine, üyelerin 'üç şeytani güç' olan terörizm, ayrılıkçılık ve radikal dinciliğe karşı savaşlarında 'işbirliğini derinleştirmeleri' gerektiğini söyledi.

Militanların kimliği kargaşa başladıktan 2 ay sonra halen belirsiz kaldığı için, hem Han Çinlisi hem de Müslüman komşu bölgeler üzerinde bir kaygı ortamı oluşturmaya devam ediyor. Bir giysi mağazası sahibi Hanlı Bay Gao komşu ülkelerden gelen düzenli müşterilerinden birçoğunun artık Kaşgar'dan alışveriş yapmadığını çünkü şehrin dışındaki oldukça katı güvenlik denetim noktalarından geçmenin çok uzun sürdüğünü söylüyor. Şehrin öteki ucunda kansere karşı tedavilerde kullanılan kurutulmuş yılan derisi ve de canlı akrep satan Müslüman bir mağaza sahibi, parti yetkililerinin, insanları bölgeden geçtiği sırada, Olimpiyat meşalesi rölesine iştirak etmelerinden nasıl da vazgeçirdiklerinden bahsediyor.

'Bu bizi gerçekten yaraladı' diyor ismini vermek istemeyen bir Uygur. Eski Şehir yöresinde artan polis mevcudiyeti hakkında konuşurken, boyalı penceresi olan çizgisiz beyaz yük arabası, mağazasının girişinin

önünden geçiyor. 'Pazarın gözleri var' diyor ve hemen konuşmayı geleneksel tıbbı çeviriyor.

Bir ithalat/ihracat şirketini yöneten Hanlı işadamı, 4 Ağustos saldırısından sonra, birçok Çinli sakinin Uygur'lara şüphe ile yaklaşmaya başladıklarını söylüyor. 'Bu adamlar sadece koşuyorlardı ve silahları bile yoktu. Çok kötüydü. Kaşgar'da korku var' diyor. Bu işadamının ailesi, Sincan'da daha iyi yaşam koşulları oluşturulması için doğu Çin'de fakir bırakılan köylerden gelen milyonlarca Han göçmeninden biriydi. 'Fakat onlar (militanlar) Çin hükümetine meydan okumaya ehli değiller. Bu sanki bir duvarla savaşmaya çalışmak gibi.' diyor.

Bazı Uygur'lar güvenlik sorunlarından endişe ederken, Çinlilerin ekonomi üzerindeki büyüyen tesiri, geçimleri üzerinde daha büyük bir tehdit oluşturuyor. Bir otel çalışanı, Müslümanların düzenli olarak iş ayrımcılığına tabi tutulduğunu söylüyor. 'Bir Uygur İngilizce, Rusça, Fransızca bilse ve de iyi çalışsa bile, yine de bir Çinli kadar olamaz ve iş önceliği Çinlidir o işi Çinli alır.' diyor.

Bir Human Rights Watch Sincan uzmanı Nicholas Bequelin, diyor ki, devam eden Han göçü, hızlı ekonomik gelişim ve de sıkı idare yanlısı yönetim, eyalet üzerinde daha büyük bir kontrol icra etmek ve de Uygur siyasi muhalefetini ezmek için hükümetin uzun vadeli stratejisini temsil ediyor. Bequelin'e göre amaç, Uygur geleneklerini bastırmak ve eyaleti daha Çinli hale getirmek. 'Bu reaktif baskılama değil. Bu özerklik için vasıta olmasın diye Uygur kültürünü kontrol etme, izleme ve sterilize etme üzerine kurulu kasıtlı bir politikadır' diyor.

Çinin Sincan'ı yeni büyüme merkez üssü haline dönüştürme yaklaşımı, 2.5 milyon nüfuslu olan ve Pekin'den 1800 mil ötede bulunan bölgenin başkenti olan Urumçi'de daha belirgin. Burası Polis'in, olimpiyat mahallerini bombalayıp sporcuları kaçırmayı planlamış olan Uygur militanlarına ait hücreyi bastıklarını dile getirdiği büyüyen metropol.

Şangay'dakilere ve Guangzhou'dakilere benzer muazzam gökdelenler şehrin üzerine uzanır. Urumçi'nin 70 katlı binaları şimdi banliyölerde uzanıyor ve tüm Uygur komşu bölgelerini içine alıyor.

Şehrin üzerinde bulunan tepelere kurulan rüzgarlı gecekondu bölgesi Yamalık, yeni yüksek apartman binalara yer açılması için yıkıma konu olan birçok alandan biri. Bir akşamüstü, yaşlı bir Uygur adam 4 Han işçisinin kendi komşusunun evini, bu yoksullaşmış köyü bölen, genişlemekte olan Trans-Asya Tren yoluna yer açmak için yıkmasını izliyor. Şehir yetkilileri onun evinin de sırada olduğunu söylüyor ve 6 kişilik ailesini başka yere taşımak için kendisine yardım etmek amacıyla küçük bir satın alma teklif ediyor. Gömleğinin kolundan komşusunun yıkılmış olan çatısının tozunu silkelerken 'Aslında bir seçim şansımız yok, fakat nereye gideceğimizi bilmiyorum. Burada 35 yıl yaşadık' diyor.

CAN TÜRKİSTAN

Erdoğan KIRMIZIOĞLU
Araştırmacı Yazar-Şair

Hasretle Can Türkistan'ın Yoluna Bakarım
Asırlar önce çıkmış olsak da ata yurttan,
Türkoğlu hep hasret çekerek, bekler görmeyi
Aksakallı bilgeler yorulmaz anlatmaktan,
Destanı, ağıtı, örfü, âdeti, töreyi,

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

Tarihte yoktur, görülmedi emsali yeri,
Başta Komutan Kürşat, dört yanında kırk
çeri,
Çin'in sarayını basarak, girdi içeri,
Kahramanca savaştı, oldu Türk'ün önderi.

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

Türkistan âlimlerin ocağı, yurdu oldu,
Bilgi tasavvuf ile gönüller hep den doldu,
Başta Buhara, Kaşgar, ilime giden yoldu,
Edip Ahmet, Yesevi önce huzuru buldu.

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

Türkistan şehri Ulu Türkistan'ın kalbidir.
Beşbalık, Aksu, Hotan, Turfan şehirleridir.

Urumçi görkemli Türkistan'ın başşehridir
Türk'ün atası Oğuz Hanın doğduğu yerdir
Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

İşgalci Çin Türkün yurduna baskı kursa da,
Doğu Türkistan'ı Sinciang diye ansa da,
Dünden bugüne dek zulümleri artırsa da,
Ulu Türkistan bir gün hür olacak Asya da

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

Uygur Türkü yeniden dirilip, şahlanacak,
Dökülen şehidin kanı yerde kalmayacak
Ay yıldızlı, Gök bayrak, gökte dalgalanacak.
Güzel Türkistan, hep ata diyarı kalacak.

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım.

O, şanlı günler, elbet bir gün geri gelecek.
Bahçelerin de yeniden bülbüller ötecek.
Geçmişte hep yaşandı, Asya bunu görecek.
Osman Batur, İsa Yusuf'un ruhu gülecek.

Gurbete düştüm, yaban ellerde hep ağlarım,
Hasretle Can Türkistan'ın yoluna bakarım

Çin Dışışleri'nin Türkiye'ye Tehdidi

Faruk Zabcı/Londra

"Siz Uygur Türklerine yardım ederseniz biz de PKK'ya yardım ederiz" işte Çin Dışışleri'nden Türkiye'ye mesajı...

Doğu Türkistan'da yaşam...

Doğu Türkistan'a bir zamanlar yakın görünen ve 94 yaşında Türkiye'de ölen Uygur lideri İsa Yusuf Alptekin'in cenazesine katılan AKP ileri gelenlerinin şimdi neden Sincan'dan uzak durduğunu merak ediyordum.

Merakımı gidermek için Sincan'da Uygur aydınlara ve Pekin'de gittiğim İngilizce kitap satan bir kitapçıda tanışıklarına sormadan edemedim. Aldığım yanıt hep aynı doğrultuydu: "Çin Halk Cumhuriyeti Dışışleri Türkiye'yi tehdit etti: "Siz Uygurlara yardım ederseniz, biz de PKK'ya yardım ederiz"

Bu tehdidi Sincan'da duymayan Uygur kalmamıştı. Biri şöyle konuştu. "Bizim Allaktan başka sahibimiz yok. Koskoca Çin'e hangi ülke kafa tutabilirki. Bakın Sharon Stone. Depremden sonra söyledikleri yüzünden Çin tarafından karalisteye alındı ve sonunda ona özür dilettiler."Çin, gerçekten uğraşmak istediğiyle rahat uğraşıyordu. Dünyaya hükmetme yolunda bir güçtü. Türkiye'de bunu bildiğinden Doğu Türkistan'dan uzaklaşmış, Uygur Türkleri ile bağları kesmişti.

İnsan Hakları Koruma Grubu Human Rights Watch Asya Bölümü Araştırmacısı Nicholas Bequelin, 3 yıl önce Sincan'a en son girebilen bir araştırmacı idi. Uluslararası Af Örgütü'nden kimseye Sincan'da inceleme yapması için izin verilmemişti. Son iki yılda Sincan'a girip insan hakları ihlallerini araştırabilen tek yabancı bendim. Kaldığım üç hafta içinde Ürimçi'de Kapalıçarşı karşısında fotoğraf çeken iki yabancı turist dışında kimseyi görmedim. Kaldığım dört yıldız otellerde de benden başka Avrupalı yoktu.

Hong Kong'da yaşayan Nicholas Bequelin, ile Londra'da döndüğümde telefonla konuştuğumuzda benim Sincan'a girebilmeme çokşaşırıldı.

Çin hükümetinin uyguladığı baskının ülkede siyasal ve kültürel ayrımcılığa yol açtığına dikkat çekerken araştırmacı 2005 yılından bu yana Sincan'a sokulmadığından Uygurlarla ilgili yeni bir rapor hazırlayamamıştı: "Çinliler, Uygur kimliğini yeniden şekillendirmeye çalışıyorlar. Uygurların dili ve kültürüne adeta kıyım yapıyor. Bu uygulama Sovyetlerin Orta Asya'da yaptıklarına benziyor. Uygur halkı korku içinde yaşıyor. Türkiye'nin PKK sorunu ile Çin'in Uygur sorunu arasında benzerlikler var. Bu arada Erdoğan hükümetinin Uygur Türklerinden uzaklaştığını fark ediyoruz."

Ben Ürimçi'deyken tesadüfen bulduğum Türk folklor ekibini T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sincan'a göndermişti. Yakında da Kürşat Tüzmen başkanlığında bir heyetin Sincan'a gelmek üzere olduğunu öğrendim. Türk heyetinin gelişi olimpiyatlar sonrasına ertelenmişti. Türk hükümeti, belki de Sincan'daki Uygur Türkleri yerine dünyanın yeni süpergücü Çin ile ilişkileri sağlam tutmayı tercih ediyordu.

SİNCAN'DAN VE ÇİN'DEN AYRILIŞ

Sincan'dan ayrılacağım gün, bu kez 200 mm'lik teleobjektifimle Kapalıçarşının yolunu tuttum. Amacım gitmeden önce çarşının etrafında sürekli tur atan silahlı beş kişilik timin resmini çekmekti. Yarım saat pusuya yattım. Baktım uçağı kaçıracağım Ürimçi Havaalanı'na gittim. O akşam Pekin'e geçemezsem ertesi sabahki uçakla saat 13.35'de Pekin'den kalkacak uçağı yetişemiyordum.

Son dakika bir kontrole alınırım ve USB kartımda sakladığım fotoğrafları kontrol ederler diye çekiniyordum. Çektiğim resimler devlet sırrı değildi ama Çinlinin sağı solu belli olmazdı. Sincan'daki gizli servis elemanlarından benim Uygur Türkleriyle görüşmelere yaptığım istihbatı geldiyse Çin'den elimi kolumu sallaya sallaya çıkmam bir az zordu.

Allahtan korktuğum başıma gelmedi ve dünyanın en güçlü gizli servisi beni farketmeden uçağıma binebildim. Pentagon'un bilgisayarlarına girebilecek kadar güçlü Çin gizli servisinin beni farketmemesine aklım ermiyordu. Ama internetim bağlantımın otelede birkaç kez kesilmesi ve telefonumun sadece Çin'de arasıra aniden açılıp kapanması şüpheliydi. Belki de izlenmişim hatta belki de arabada şoförümün polis kartlı arkadaşı tarafından yaptıklarım kontrol altında tutulmuştu da ben farkında değildim. Air China 10 Haziran saat 13.35'de Pekin'den 8163 km uzaklıktaki Londra'ya havalandığında not defterimi çıkartarak o güne kadar yazamadığım notlarımı yolculuk boyunca kaleme aldım.

Kimse Tibet gibi Sincan'da bir ayaklanma beklemesin. Ekonomik damarına dokulmadığı sürece Uygurların dev Çin'e başkaldırmaya cesareti kalmamış. Çin Uygurları öyle sindirmiş, korkutmuş ki kimse ayaklanmayı aklından geçirmiyor. Yoksa bu kişileri Sincan'da bulurdum. Türk gazetecisi olduğum için bana güvenip açılırlardı. Çin rahat nefes alsın Uygur sorunu dışarda körükleniyor ama içerde fikir özgürlüğü hiç olmadığı için örgütlenme yok.

ÇİN UYGUR SORUNUNU NASIL ÇÖZÜYOR?

1.Sincan'a Uluslararası Af Örgütü, Human Rights Watch gibi insan hakları savunucusu örgütlerin girmesine izin vermediği gibi Batılı gazetecileri de içeri sokmuyor. Her geçen gün daha çok büyüdüğü için kimse Çin'e kafa tutamıyor. Çin Halk Cumhuriyeti kimseyi zaten takmıyor.Sadece Olimpiyat şovu yapmaya hazırlandığı için aleyhinde yazı çıkmamasına özen gösteriyor.

2.Uygurca televizyon kanallarına ve okullarda Uygurcaya izin verdiği halde Sincan'da Çince konuşamayan Uygurlara devlet işlerinde ekmek yok.

3. Uygurların dinine karışmıyor görünüyorsa da politik vaazlara tolerans yok. Tüm camiler kontrol altında. Kontrol edemediği camilerde Çin cuma namazına bile izin vermiyor. Emekliler camiye giderse "Git emeklilik parayı camiden al" diyor.

4.En ufacak bir taşkınlık yapan Uygur, şu anda

yargılanmadan içeri alınıyor. Adi kavga yapanlar bile olimpiyatlar bitene kadar cezaevlerinde kalacak. Cezaevlerinin şimdiden ağzına kadar Uygurlarla doluğu ileri sürülüyor.

5.Tutuklanan Uygurlardan haber alınmadığı gibi, kayıpları aramaya bile kimse cesaret edemiyor.

6. Uygur bölgesinde çok az Uygur polis var. Sincan'daki Çin Ordusunda askere alınan Uygurlar yok gibi. Ordu yüzde 99 Çinlilerden oluşuyor.

7. Çin, Uygurları terörist gibi görmesine rağmen, bu etnik azınlığın Pekin ile büyük bir birlik beraberlik ve barış içinde olduğunu dünyaya ilan ediyor.

8.Genç Uygur kızları fahişeliğe itildiği gibi, Uygur halkı da gece hayatı, içki, kadın ile oyalanarak politikadan uzak tutuluyor.

9.Hiçbir Uygurun fikir özgürlüğü yok. Kimsenin politika yapma hakkı yok. Uygurların tüm telefonları dinleniyor. İnternet görüşmeleri yakından izleniyor. Kimse yasak sitelere girmeye cesaret edemiyor.

10. Çin'in Uygurlara baskısını bir yabancıнын farketmesi çok zor. Korkudan kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Telefonla bile yurtdışındaki yakınlarına en ufak bilgi veremiyorlar.

11.Uygur mahalleleri çok sıkı güvenlik kontrolü altında.Çin polisi silah taşımadığı halde Uygur mahallelerinde 24 saat devriye gezen 5 kişilik silahlı timler, en ufak bir taşkınlığa bile izin vermiyor. Olimpiyatlar bahane edilerek baskı artırılmış vaziyette. Uygurların şehirlerarası gidiş gelişleri bile sıkı kontrol altında. Şehirlerarası yollarda sürekli kimlik kontrolü yapılıyor. Kimliği olmayanlar sorgu sualsiz olimpiyatlar bitene kadar içeri atılıyor.

12. Çin Uygur halkını korkuyla bastırıyor. Uygurlar o kadar korkmuşki tek kelime şikayette bulunamıyorlar. İçerden çıkanlar öyle işkence görüyorlarki özgürlüklerine kavuştuklarında tek kelime edemiyorlar.

13. Çin evlenmemiş Uygur kızları göçe zorlanıyor denemez ama bekar kızlar daha iyi bir hayat vaadiyle kandırılıyor ve Sincan'ı terketmeye teşvik ediliyor.

14. Çin, Uygurların sınıra bile yaklaşmalarına izin vermiyor. Kaçmaya yeltenenler tereddüt edilmeden öldürülüyor. Eskiden kaçanların bile aileleriyle temasları yok. Temas olsa Sincan'da geride kalanlar da toplanacak

RAKAMLARLA UYGUR TÜRKLERİ

*Çinin Hükümetin Resmi kayıtlara göre 17 milyonluk Sincan'da 7.2 milyon Uygur Türkü yaşıyor. Toprak büyüklüğü bakımından 1.6 milyon kilometrekare yüzölçümüyle Çin'in en büyük eyaleti olan Sincan, alan olarak ülkenin altıda birine sahip olmasına rağmen nüfusu Çin nüfusunun yüzde ikisini geçiyor.

Konuştuğum Uygurlular "Atalarımızın bir kısmı Anadolu'ya göçtü. Doğu Türkistan'da ise "anavatan"ın bekçisi olarak Uygur Türkleri geride kaldılar" dediler.

Sincan'da Uygurlardan sonra en kalabalık nüfus 6 milyon nüfus ile Han soyundan gelen Çinlilerdi Ayrıca 1.1 milyon Kazak, 600 000 Müslüman Hui, 142 000 Kırgız, 120 000 Moğol, 30 000 Tacik, 15 000 Özbek ve 5 000 Tatar başta olmak üzere Çinliler dahil 56 azınlığın olduğu resmi kayıtlarda belirtiliyor. Her yıl Sincan'a en az 250-300 bin civarında Çinlinin göçmekte olduğu iddialar arasında. Uygurlu genç kızlar, iç bölgelere göçe zorlanırken Çinlilerin Sincan'a göç etmesi teşvik ediliyor.

Moğolistan, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Rusya ile sınırı olan Sincan , zengin doğal kaynakları yüzünden Çin için çok stratejik bir öneme sahip bir eyalet. 8 komşu ülkenin üçü nükleer güce sahipken Sincan'da da nükleer testler yapıldı.

Güney ve batı sınırları Bağdat ve Yeni Delhi'ye Pekin'den daha yakın. Pekin başkent Ürimçi'den 4 bin km ve uçakla 3 saat 40 dakikalık mesafede. İstanbul'dan Londra'ya da aynı saatte uçuluyor.

Tarih boyunca Türkler bu bölgenin hakimiydi ve Anadolu dahil dünyanın dört bir tarafına göçler bu Sincan'dan yapıldı.

1757 yılından bu yana Çinlilerle Doğu Türkistan'daki Uygur Türkleri arasında gerginlikler yaşandı... 1866 yılında kurulan Uygur devleti Sultan Abdülhamid döneminde Osmanlılarla ilişkiye girmiş, hatta Babiali'den maddi yardım bile almıştı. 1878 yılında Çinlilerin Uygur devletine son vermelerinden sonra bağımsızlık hareketi durmadı.

17 Nisan 1933 tarihinde Hoca Niyazi'nin başkanlığında Doğu Türkistan Cumhuriyeti ilan edilmişse de kısa bir süre Çin ve Sovyet kuvvetleri hareketi bastırdı. Ekim 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla Doğu Türkistan tarihe karıştı.. Bugünkü Sincan Uygur Özerk Bölgesi , altı yıl sonra 1 Ekim 1955'de kuruldu.

*(Doğu Türkistan Nüfus 35 Milyon)

Doğu Türkistan, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuzeybatı bölgesinde yer almaktadır. Çinliler bu bölgeye 1955'te Şincang Uygur Özerk Bölgesi adını vermişlerdir. 1.828.418 km2 yüzölçümü ile Asya'nın merkezinde yer alan bu kadim Türk vatanının yani Doğu Türkistan'ın, bu tarihi ve coğrafi adı; 1876'daki Çin-Mançur istilasından sonra, 1884'te "Yeni Toprak" anlamına gelen "Şin Jiang" olarak değiştirilmiş ve 1949'da vuku bulan Komünist Çin işgalinden sonra da 1955 yılında "Şin Jiang Uygur Otonom Bölgesi" adıyla bugünkü idari statüsü kazandırılmıştır.

Avrupalı strateji alimlerince Asya'nın kalbi "Pivo of Asia" olarak nitelendirilen bu esir ülke; jeopolitik ve stratejik konumu, fizikî coğrafyası, tarihi geçmişi, etnik yapısı, kültürel değerleri ve dini inançları ile Türk - İslam dünyasının ayrılmaz bir parçasıdır. Uluslar arası ilişkiler açısından Doğu Türkistan; kuzeyde Rusya, batıda Batı Türkistan'ı oluşturan Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan; güneyde Afganistan, Pakistan, Hindistan ve Tibet; doğuda Çin; kuzeydoğuda Moğolistan ile ortak hududa sahip olması dolayısıyla Orta Asya'da çok önemli bir stratejik konuma sahiptir. Uzakdoğu ile Avrupa'yı, Sibiry ile Güney Asya'yı birbirine bağlayan tarihin en eski "İpek Yolu" diye bilinen büyük ticaret yollarının kavşağı durumundadır.

Uzun tarihi boyunca Doğu Türkistan; İç ve Orta Asya'da kurulmuş olan Türk İmparatorluklarının ve Hanlıklarının merkezî veya asıl unsurunu teşkil eden "Feodal Krallıklar" olarak var olmuştur. 8. ve 18. asırlar arasındaki bin yıllık bir dönem Uygur Türkleri'nin kültürel, ekonomik ve siyasal bakımdan hızla geliştiği dönem olmuştur. Çin İmparatorluğu ile önemli derecede kültürel ve siyasî işbirliğinin gerçekleştirildiği bir barış dönemi olmuştur. Ancak bu barış dönemi, Doğu Türkistan'ın 1759 yılında,

Çin-Mançu İmparatorluğu'nun işgali ile son bulmuştur. İlk Çin istilasının vuku bulduğu 1759'dan bu yana Doğu Türkistan'da müstevliye karşı 200'den fazla silahlı ayaklanma olmuş ve bu millî direnişler sonrasında kısa süreli de olsa halkımız üç defa hürriyetin tadını tatma fırsatını bulmuş.

1863'te bağımsızlığına kavuşan Doğu Türkistan'da Yakup Han Bedevlet'in başkanlığında "Doğu Türkistan İslam Devleti" kurulmuş ve bu devlet; Türkiye, İngiltere ve Rusya tarafından resmen tanınmış. Ancak bu bağımsız Uygur devletinin ömrü kısa sürmüş ve 1876 yılında Çin-Mançu devletince yeniden işgal edilmiş ve 1884'te Şin Ciang (Yeni Toprak) adıyla Çin İmparatorluğu'na bağlanmış. Doğu Türkistan halkının yıllardır müstevli Çin yönetimine karşı duyduğu nefret ve biriken kin; gelişen millî benlik ruhu ve 20. asrın başlarında Orta Asya'da oluşan ceditçilik (tecdit) ve uyanış hareketlerinin etkisiyle, 1930'lu yıllarda genel millî galeyana ve eyleme dönüşmüştür. Bu millî galeyanın ve topyekûn ayaklanmanın neticesinde 1933 yılında Kaşgar'da Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti kurulmuş, böylece; Doğu Türkistan halkının bir asra yaklaşan bağımsızlık hasretini gidermek için tarihî bir fırsat doğmuştur. Büyük ümit ve uzun yılların beklentisi ve on binlerce vatan evladının kanları ile kurulan bu Cumhuriyetin ömrü çok kısa olmuştur.

Bu Cumhuriyeti; bir yandan Sovyet Rusya'nın geleneksel Asya politikası ve Batı Türkistan'a örnek teşkil edebilir endişesiyle giriştikleri silahlı mücadeleler, bir yandan Çinliler, diğer yandan da Tungganlar'la sürdürülen savaşlar sonucu Doğu Türkistan tarihine acı vakalarla dolu sayfalar bırakarak 1937'de sona ermiştir. Ülkeye hâkim olan Çinli vali General Şing Şisay, 10 yıl ülkeyi terör ve talanla yönetmiş; Cumhurbaşkanı Hoca Niyaz Hacı ve başkan Sabit Damollam başta olmak üzere 300.000 kişiyi tutuklayarak bunların çoğunu çeşitli işkencelerle öldürmüşlerdir. Hotan Emiri Mehmet Emin Buğra ve Başkomutan Mahmut Muhiti yurt dışına çıkararak mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Zulme ve teröre dayanamayan ve direnişe geçen halk; 1944 Eylül ayında Gulca şehrini Çinlilerden temizlemiş, "Üç Vilayet İnkılâbı" olarak bilinen bu ayaklanmalar neticesinde Doğu Türkistan'ın Altay, Çöçek ve Gulca vilayetlerinde bağımsızlığa kavuşan Doğu Türkistanlılar, Özbek asıllı Ali Han Töre Başkanlığı'nda Doğu Türkistan Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Bu Cumhuriyetin de ömrü uzun olmadı. Bütün Çin'e hâkim olan Komünist Çin kuvvetleri, 1949'da, Stalin'in de onayı ile Doğu Türkistan'a giderek bu tarihi Türk ülkesini resmen işgal etmiştir. 1949'da kurulan Komünist Çin rejimi Doğu

Türkistan'da Han-karşıtı duygulara sahip Türk kökenli Müslümanlarla ve güçlü bir Sovyet nüfuzuyla karşılaştı. Çin Halk Cumhuriyeti yönetimi bölge halkının komünistleşmesini kolaylaştıracağı düşüncesiyle önce Eski Sovyet nüfuzundan rahatsız olmadı. Ancak Stalin'in 1953'te ölmesinden sonra Pekin bölgedeki Sovyet nüfuzundan oldukça rahatsız olmaya başladı.

Sovyetler Birliği ve Çin'in Orta Asya üzerindeki rekabeti, iki ülke ilişkilerinin 1960'ların başında kopmasının nedenlerinden birisidir. Bu tarihten 1980'lerin ortalarına kadar bölge müthiş bir Çin-Sovyet rekabetine sahne olmuştur. Bu süre içerisinde Pekin, Doğu Türkistan'ı Çin'e bağlayacak şekilde bir siyaset izlemiştir. Bu amaçla bölgeyle ana Çin arasında güçlü karayolu ve demiryolu bağlantısı kurulmuş ve özellikle sınır bölgelerine askeri birlikler yerleştirilmiştir. Pekin'in Doğu Türkistan'ı Çinlileştirme konusundaki en büyük kozu Çinli göçmen yerleştirme politikası olmuştur. 1950'de bölge nüfusunun ancak %10'u Han Çinlisi iken, bu rakam 1990'ların ortalarında yüzde 40'a ulaşmıştır (Jan, 1997:254). Bu yüzden 1942'de bölgedeki Uygurlar nüfusun %78'ini oluştururken, bugün bu oran %48'e düşmüştür.

Sovyetler Birliği'nin dağılması Çin'deki Uygur, Tibet ve Moğol milliyetçilerini bağımsızlık konusunda cesaretlendirdi (Stobdan, 1998:403). Ancak Çin yetkilileri ısrarla Sovyetler Birliği'nin durumuna düşmeyeceklerini söylemektedirler. Pekin bu amaçla Doğu Türkistan'ın Çin'den kopmaması ve altıncı Türk Cumhuriyeti olarak ortaya çıkmaması için bir dizi önlem aldı ve almaya devam etmekte. Bei Jing öncelikle sınır güvenliğini artırarak Batı Türkistan'dan bölgeye yayılabilecek istikrarsızlıkları önlemeye çalıştı. Dış politika alanında ise, Çin Orta Asya Cumhuriyetlerine hâkim olmak için pek çok girişimde bulundu. Bu maksatla yeni bağımsız devletleri tanıma konusunda zaman kaybetmedi ve bu ülkelerde hemen diplomatik temsilcilikler açtı. İlk olarak ticari ilişkileri geliştirmeye çalıştı. Bu girişimler sonucunda Nisan 1996'da Çin'in Şang Hai şehrinde Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan arasında sınır bölgesiyle ilgili olarak güven artırıcı askeri önlemleri konu alan bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşmaya göre, taraflar sınır bölgesinde konuşlandırılan kuvvetler ve yapılan tatbikatlar hakkında önceden birbirlerini bilgilendireceklerdir. Sınır güvenliği konusunda ikinci önemli adım Nisan 1997 tarihinde Moskova'da imzalanan anlaşma ile atıldı. Beş devlet Eski Çin-Sovyet sınırı boyunca oluşturulacak 100 km'lik alan içerisinde askeri kuvvetlerin ve konvansiyonel silahların miktarını azalttılar. Tüm bu gelişmelere rağmen Çin-Batı Türkistan ilişkilerinde pek çok sorun varlığını

sürdürmektedir. Kazakistan'da 300 bin, Kırgızistan'da 50 bin Uygur yaşamaktadır ve buradaki Uygurlar her iki devlet tarafından da faaliyetlerinin kısıtlanmasına rağmen Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketlere destek vermektedirler. Ayrıca Orta Asya devletleri Pekin'in Doğu Türkistan'daki Uygurlara karşı uyguladığı sert politikasından rahatsız olmasına rağmen, bazı çıkarlar uğruna Uygur kardeşlerini satmaya devam etmektedir. Eskiden Çin batı ile doğu arasında Doğu Türkistan'ı (Uyguristan) tampon bölge olarak görürken, bugün Kazakistan ve Kırgızistan'ı siyasi etkisi altına alarak bu Cumhuriyetleri tampon bölge olarak görmektedir. Mümkün olduğu kadar Han halkını planlı bir şekilde batıya doğru göç ettirmektedir. Çin gelecekte sadece Orta Asya Türk Cumhuriyetleri için değil, bütün Batı âlemi için tehlike oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Andican, A. (1995) "Türkistan Cumhuriyetleri, Rusya ve Çin Üçgeninde Doğu Türkistan" Avrasya Dosyası, Yaz, s.81-94.
- Anat, H. Y. (1998) "Doğu Türkistan mı, Uyguristan mı?" Türk Diplomatiği, Sayı: 40-41, Nisan-Mayıs, s. 13-14.
- Aydınlık (1997) "Çin'de CIA Kışkırtması" 16 Şubat.
- Bekar, O. (1995) "Çin ve Batı Türkistan", Avrasya Dosyası, Yaz, s.47-52.
- Benson, L.; 1. Svanberg (1988) The Kazaks of China Essays on an Ethnic Minority, Ekblands, Vasterik-Sweden.
- Can, A. (1996) "Doğu Türkistan'dan Kanlı Göçler", Doğu Türkistan, Yıl:16, Sayı:1, Ocak-Şubat, s.5-11.
- ÇHCTB (Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçiliği) (1997) Sin Cian'ın Şimdiki Durumu, Ankara.
- Saray, M. (1997) "Doğu Türkistan Türklerinin Dramı", Yeni Türkiye, sayı 16, Temmuz-Ağustos, s. 1419-1422.
- Kıvılcım Gazetesi (1999), Doğu Türkistan'da İdam Devam Etmekte, 15 Ağustos.
- Birlik Dergisi (1999) Kazakistan Hükümeti Çin'in Doğu Türkistan'da Uygulamakta Olduğu Etnik Temizlik Hareketine Ortak Olmakta, Ekim.
- Selçuk Çolakoğlu, Doğu Türkistan Sorunu ve Türkiye, 1999 Ankara. Doğu Türkistan'ın Sesi dergisi, sayı 5, 1999 (Sayfa 1-5).
- [1] . Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmaları Vakfı, Ankara tarafından yayımlanan Kök Araştırmaları Dergisi 1999. Yılı Cilt II. Sayı 2 de yayımlanmıştır.

DOĞU TÜRKİSTAN'dan HABERLER

DOĞU TÜRKİSTAN'DA 3,5 MİLYON ÇİNLİ GÖÇMENE YERLEŞME HAKKI VERİLECEK

Doğu Türkistan bölgesindeki Çin internet kaynaklarına göre gelecek yıldan itibaren Doğu Türkistan bölgesinde geçici kalma hakkına sahip Çinli göçmenler kalıcı yerleşme hakkına sahip olacak.

Doğu Türkistan bölgesine gelen Çinli göçmenler, Çin devletinin verdiği tüm kişisel bilgilerini içeren çok amaçlı kartla gittiği her yerde iş bulma, eğitim, sağlık, ev kiralama ve devlet dairelerinde işlem görme konularında özel ayrıcalıklardan yararlanmaktadır.

Bir internet sitesinin verdiği bilgiye göre Uygur Özerk Bölgesi Siyasi Kanun Başkanlığı genel sekreteri Liu şöyle demiştir: Geçen yüzyılın ortalarında Çinli göçmenlerin Doğu Türkistan bölgesindeki nüfusu 180 bin civarındayken bugün bu nüfus 20 kat artarak 3.5 milyona yükselmiştir.

Bölge halkının iş bulma imkanı kısıtlıyken Çinli göçmenlere bu ayrıcalıkların sağlanması bölge halkı tarafından tepkiyle karşılanmakta.

GULCA SUDERVAZA HASTANESİ'NDE 6 AYLIK BEBEK ÖLÜMLE KARŞI KARŞIYA

Gulca şehrinin Datamtı köyü, Bulak kasabasında bir aile yine bir doğum kısıtlaması faciası ile karşı karşıya. Kasaba sakinlerinden Nurmehmet ve Arzugül çifti 2-3 ay sonra dünyaya gelecek bebeklerinin sağ salım doğması için elinden gelen her şeyi yaptılar.

İlk önce bu çift para cezası ödeyerek bebek sahibi olmaya karar verdiler, ancak 45000 yuan ödemeye gücü yetmedi. Hamile kadın insanların gözünden uzak bir yere giderek doğum yapmak istedi, ancak bu da mümkün olmadı.

Devlet görevlileri Arzugül'ün anne babası ve eşini sorguladı ve onları tehdit ettiler. Bu duruma dayanamayan Arzugül kasabasına geri döndü. Döndüğü gün, yani 11 Kasım günü devlet görevlileri Arzugül'ü kürtaj yaptırmak için zorla hastaneye götürdüler. Şuan çaresiz Arzugül hastanede 6 ay 15 günlük bebeğinin ölümünü beklemektedir.

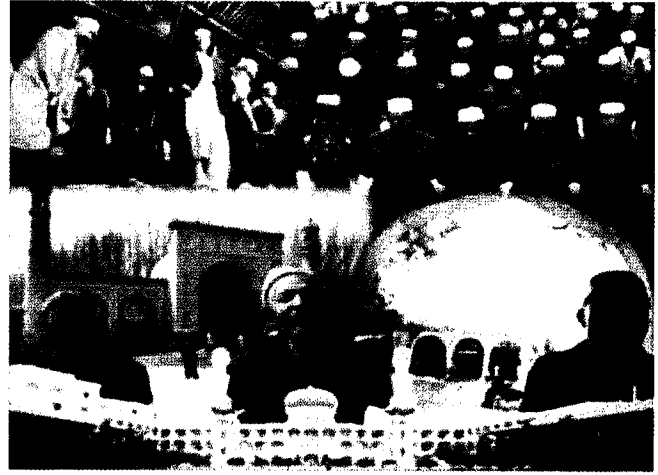
DOĞU TÜRKİSTANLI MÜSLÜMANLARA DİNİ BAYRAM YASAĞI

DOĞU TÜRKİSTANLI MÜSLÜMAN UYGURLARA HAC ENGELİ

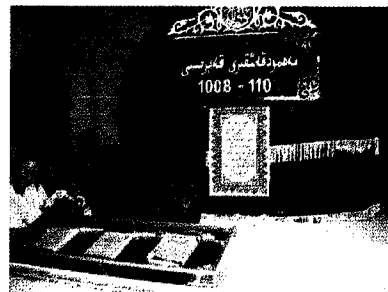
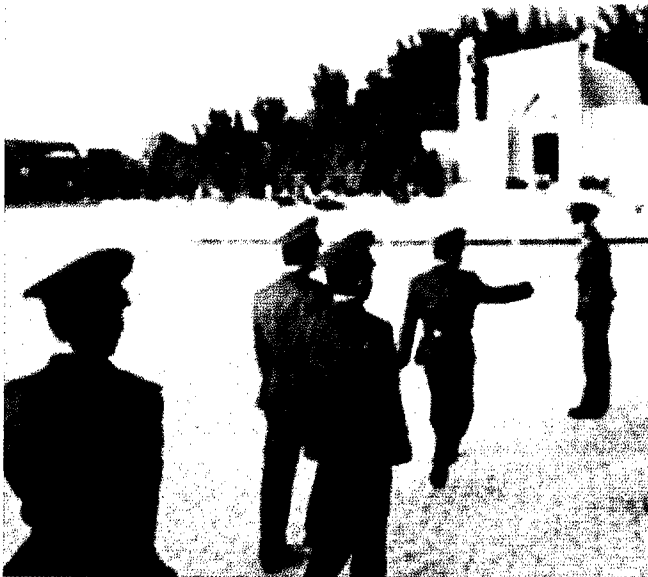

Çin makamlarının yakından beri tüm Doğu Türkistan bölgesinde üç çeşit tehdide karşı düşünce eğitimi kampanyası başlattı. Kurban bayramı arifesinde Doğu Türkistan Müslümanlarına yönelik denetimler sıkılaştırıldı ve her Müslüman gibi kutlamak istediği dini bayramları dahi gönül rahatlığı ile yaşayamayan Doğu Türkistan halkına bayramları da yasaklama çabasında olan Çin hükümeti başlattığı bu kampanya ile ülke içi ve dışındaki 3 çeşit tehdide karşı öldürücü önlem, demir yumruka bastırma, filiz halindeyken yok etme söylemleri ile yürütülmektedir.

Çin hükümeti Kurban bayramı öncesinde hacca gitmek isteyen Doğu Türkistanlı Uygur Müslümanlarını engellemek için her çeşit yönteme başvurmaktadır. Bir internet sitesinin verdiği bilgiye göre Korgas nahiyesinde Çin hükümeti hacca gitmek isteyen Doğu Türkistanlı Uygur Müslümanlarından "4 değişik şartlı belgeyi hacca gidecek hacı adaylarına imzalatmakta ve bu şartlara harfiyen uymaları istenmektedir.

Hacı adaylarının uyması gereken 4 şart sırası ile şöyledir. Kafileden ayrılmamak, Doğu Türkistan bölgesinin özgürlüğü ve demokrasiyi geliştirme propogandası taşıyan her çeşit görsel ve yazılı yayın ürünlerini almamak, kadınların peçe takmaması gibi şartları istemekte ayrıca hacca gidenler için ailelerinden ve çevrelerinde toplu kutlama ve duaların yapılmamasını şart koşmaktadır.

KAŞGARLI
MAHMUT'UN
DİVANI LÜGATI
TÜRK KİTABININ
YENİ BASKISI
YAPILDI

11. yüzyılda yaşamış ünlü Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut'un Divanı Lügati Türk adlı kitabı 1980 ve 1984'te 3 cilt olarak basıldıktan 25 yıl sonra 3 yıllık bir çalışmadan sonra Şincang Halk Neşriyat Basımevi tarafından yeniden basıldı.

KAŞGARLI MAHMUT DOĞUMUNUN 1000 YILI KONULU TOPLANTIYA GAZETECİLER ALINMADI

Birleşmiş Milletler (BM) 2008 yılını Kaşgarlı Mahmut yılı olarak ilan edilmesinden sonra dünyanın çeşitli bölgelerinde Kaşgarlı Mahmut'u anma toplantıları düzenlendi.

Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu organizesi ile 24 – 28 Kasım tarihleri arasında Pekin Merkezi Milletler Üniversitesi'nde tertip edilen Kaşgarlı Mahmut doğumunun 1000 yılı konulu anma toplantısına dünyanın çeşitli bölgelerinden 200'ü aşkın bilim adamı, Türkiye'den ise 27 bilim adamı katılmıştır. Türkiye'den gelen bilim adamlarının bazıları toplantıdan sonra Kaşgar'da bulunan Kaşgarlı Mahmut türbesine bir ziyaret düzenlemişlerdir.

Uluslar arası düzeyde yapılan böyle bir toplantıya hiçbir gazeteci alınmamıştır. Gazetecilerin niçin girmemize izin vermiyorsunuz sorusuna, bu bir bilimsel toplantıdır, gazetecilerin girmesi uygun olmaz şeklinde cevap verilmiştir.

Türkiye'den giden katılımcılar gazetecilere yönelik bu uygulamaya tepki göstererek, Türkiye'nin katıldığı bir toplantıya Türk gazetecilerin bile alınmaması yanlıştır, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir uygulama yoktur. Türkiye devlet olarak buna tepki göstermelidir, şeklindeki ifadeleri dile getirdiler.

"AİDS" DOĞU TÜRKİSTAN'DA HIZLA YAYILIYOR

AİDS hastalığı türediği tarihlerde Doğu Türkistanlı Uygurların bilmediği, yabancı bir hastalıktı, ancak günümüzde herkesin yakından bildiği, beraber yaşadığı bir hastalık haline geldi.

26 Kasım tarihinde Uygur Özerk Bölgesi Sağlık Daire Başkanlığı'nın 2008 yılı için hazırladığı rapora göre AİDS hastalığının bölge insanı için yakın tehdit olduğu ortaya çıktı. Raporda verilen bilgilere göre Doğu Türkistan bölgesinde Eylül 2008'e kadar 14 vilayet ve şehirlerde ortaya çıkan AİDS hastası sayısı 24.818 olmuştur. Uzmanlara göre gerçek sayı bunun 6 katı kadardır.

Gulca şehrinde hasta sayısı 9.579'a ulaşmış olup bir yılda meydana gelen hasta sayısı 1995'tir. Bu sayı toplam AİDS hastası sayısının % 39.3'ünü oluşturmaktadır. Çin kaynaklı basının verdiği bilgilere göre AİDS hastalığı 1995'te ilk olarak ortaya çıkmıştır.

Eylül 2002'ye kadar bu hastalığa yakalananların sayısı 6 833 olup, bu sayı Çin'deki toplam hasta sayısının % 20'sini oluşturmaktadır ve Çin'de AİDS hastalığı sayısı bakımından ikinci olmuştur.

2003 yılının sonuna kadar bu hastalığa yakalananların sayısı 8.150, 2004 sonuna kadar ise 9.346 olmuştur ve bu sayı ile Çin'de hastalığa yakalanma sayısı olarak ilk sıraya yerleşmiştir.

**UYUŞTURUCU KULLANANLAR VE AİDS
HASTALIĞINA YAKALANANLARIN ÇOĞU
UYGUR'DUR**

Sağlık dairesi görevlilerinin sayısal verilerine göre geçen sene Eylül ayından bu sene Eylül ayına kadar kayda geçen AİDS hastası sayısı 3928 olup büyük artış göstermiştir. Çin hükümeti Doğu Türkistan'da uyuşturucu kullanımına göz yumduğu gibi bu yoldan AİDS hastalığının tedavisi veya önlemine almadan Doğu Türkistan halkını AİDS ile yok etmeyi planlamaktadır.

Hastalığın yayılma oranı 20 ila 40 yaş arasında olup uyuşturucu kullananların toplam hasta sayısının % 73'ünü oluşturmaktadır. Doğu Türkistan bölgesinde uyuşturucu kullananların toplam sayısının % 95'ini Uygurlar, % 5'ini Çinliler oluşturmaktadır.

Yetkililere göre bu hastalık şuan bölge insanı için en büyük tehdittir.

**ÇİN'DE YAPILAN TANG HANEDANLIĞI DİZİ
FİLMİNDE PEYGAMBER EFENDİMİZE
HAKARET EDİLDİ**

Çin Merkez Televizyonu tarafından yapılan Tang Hanedanlığı dizisinin 15. bölümünde dönemin Arap padişahı Çin hanedanına Peygamber efendimizin resmi ile süslenmiş bir tabloyu hediye olarak gönderdiği anlatılmaktadır. Tabloda Peygamber efendimiz bir gözü kör olarak çizilmiştir. Bu durum başta Uygur Müslümanları olmak üzere diğer Müslüman halklar arasında infiale yol açmıştır. Filmin söz konusu bölümü www.youtube.com sitesinde de yayınlanmıştır.

**BUGÜN KAŞGAR'DA İKİ UYGUR TÜRKÜ
İDAM EDİLDİ**

Birleşmiş Haber Ajansı'nın Pekin'den verdiği haberine göre Çin hükümeti bugün Kaşgar'da Kurbançan Himit ve Abdurahman Azat'ı idam cezasına çarptırdı.

Yeni Çin Haber Ajansı'nın bildirdiğine göre bu iki Uygur Türkü 4 Ağustos 2008 günü Pekin'de yapılan Pekin olimpiyatlarını protesto etmek için Çin hükümetinin Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinde bulundurduğu sınır koruma polislerine saldırı düzenleyerek 17 Çin polisini öldürmüş 15 polis de yaralanmıştı.

AFP'nin haberine göre Pakistan, Afganistan ve Orta Asya cumhuriyetleri ile sınırı olan Kaşgar'da bu iki Doğu Türkistanlı Uygur genci sabah eğitimi yapmakta olan Çin polislerinin üzerine kamyonla dalarak bir nevi intihar eylemi gerçekleştirmiş bu olayda 17 Çin polisi ölmüş 15 şide yaralanmıştı. Bu olayın faili olarak yakalanan bu 2 Uygur genci idam edildi. Çin hükümeti bunların arkasında terörist örgütlerin olduğunu iddia etmiş olsa da henüz bu iddiayı doğrulayan delil bulamamıştır.

12 KASIM'DA KAŞGARLI MAHMUT ve DOĞU TÜRKİSTAN CUMHURİYETLERİ ANILDI.

12 Kasım 2008 günü saat 14.30 da Ankara Gazi Üniversitesi konser salonunda Kaşgarlı Mahmut ve 1933 ve 1944 de kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyetleri düzenlenen bir panelle anıldı. Gazi Üniversitesi ve Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği Ankara şubesinin ortaklaşa organize ettiği panele çok sayıda siyasi, bürokrat, öğretim üyesi ve öğrenci katıldı. Panel derneğimiz Ankara şube başkanı Sayın Hayrullah Efendigil'in konuşmaları ile başladı. Panelin açılış konuşmasını Gazi Üniversitesi Rektörü sayın Prof. Dr. Rıza Ayhan yaptı. Rektör Sayın Ayhan açış konuşmasında Kaşgarlı Mahmut'un kişiliğinin yanı sıra ünlü kitabı Lugat-it Türk hakkında bilgi verdi.

Düzenlenen panelin oturma başkanlığını TÖMER Başkanı Sayın Prof. Dr. Fatih Kirişçioğlu yaptı. Panele katılan değerli bilim adamları sırası ile, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Çağdaş Türk lehçeleri

ve Edebiyatı bölüm başkanı Sayın Prof. Dr. Sema B. Özönder, Kaşgarlı Mahmut ve kitabı, Gazi Üniversitesi Türk dili edebiyatı öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun Kaşgarlı Mahmut ve Uygurlar, Ankara Üniversitesi dil tarih coğrafya fakültesi öğretim üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Erkin Emet Kaşgarlı Mahmut'un Türkoloji deki yeri, Dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı ve Doğu Türkistan Kültür ve dayanışma derneği genel başkanı Sayın Seyit Tümtürk Kaşgarlı Mahmut'un kişiliği ve Doğu Türkistan da 12 Kasım 1933 ve 1944 kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyeti hakkında geniş bilgi verdi. Organizasyona emeği geçen Gazi Üniversitesi rektörü Sn. Prof. Dr. Rıza Ayhan ve tüm üniversite camiasına Doğu Türkistanlılar adına teşekkür ederiz.

KAYSERİ'DE KUTLANAN KURBAN BAYRAMI;

08 Aralık 2008 Pazartesi günü bayram namazının kılınmasından sonra camii içerisinde hemşerilerimiz ve mahalle halkı bir birlerinin bayramlarını tebrik etti. Bayramın 2.günü ise geleneklerimize uygun olarak hemşerilerimizin evleri tek, tek ziyaret edildi. Vatanlarından uzakta hüznün ve sevinci bir arada yaşadıkları bir bayramı daha kutladı.

Doğu Türkistanlılar Mübarek kurban bayramını ve Allah için kesilen kurbanları vesile ederek bağımsızlık için dua ettiler. Bizlerde, dünyanın dört bir köşesindeki Doğu Türkistanlı hemşerilerimizin ve İslam alemin Mübarek kurban bayramlarını en içten dileklerimizle kutluyor, mazlum milletlerin kurtuluşuna vesile olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyoruz.

DOĞU TÜRKİSTANLI HANIMLARIN BAYARAM ZİYARETLERİ

DÜNYA İNSAN HAKLARI GÜNÜ;

10 Aralık 2008 Dünya İnsan hakları günü dolayısı ile Doğu Türkistan Maarif ve Kültür Derneği, Doğu Türkistan gençlik derneği ve Doğu Türkistan göçmenler derneği Çin'in İstanbul başkonsolosluğu önünde protesto gösterisi düzenledi. Protesto mitingine İstanbul da bulunan diğer İnsan hakları örgütleri ve sivil toplum örgütlerinden temsilciler de katıldı. Atılan çeşitli sloganlar ile Çin'in Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleri protesto edildi. Sıkı güvenlik tedbirleri altında yapılan miting olaysız bir şekilde sona erdi. 10 Aralık İnsan hakları Günü dolayısı ile Kayseri'de bulunan Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği yazılı bir basın açıklaması yaptı. 21. Yüzyılda, dünyanın gözleri önünde Çin, Doğu Türkistan halkını yok etmekte ve tarih sayfasından silmeye çalışmaktadır. İnsanlık dışı zulüm ve yaşam şartlarından kaçarak komşu ülkelere sığınan Doğu Türkistanlı kardeşlerimizi Çin'e iade eden komşu ülkelerin bu insanlık suçuna ortak olduğu ifade edildi. Dünya ülkelerine, sivil toplum örgütlerine, İnsan Hakları örgütlerine ve tüm insanlığa, bir milletin yok oluşuna seyirci kalmayın sessiz kalmayın çağırısı yapıldı.

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNÜ ZİYARET

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne atanan sayın Prof. Dr. H.Fahrettin KELEŞTEMUR makamında ziyaret edildi. Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği genel başkanı sayın Seyit Tümtürk ve beraberindeki yönetim kurulu üyelerinden oluşan heyet sayın Rektöre nezaket

ziyaretinde bulundu.

Derneğimiz yönetim kurulu üyelerini çok sıcak ve samimi olarak karşılayan sayın Prof.Dr.H.Fahrettin KELEŞTEMUR'a Albayrak ve Gökbayrak'tan oluşan bayrak seti, Doğu Türkistan milli giysilerinden Doppa ve yayınıımız olan Gökbayrak dergisi hediye edildi. Doğu Türkistan'ın bugünkü durumu hakkında bilgi verildi. Rektör Prof. Dr. H.Fahrettin KELEŞTEMUR, bundan sonra da Erciyes Üniversitesi olarak Doğu Türkistan davasına ilmi ve akademik alanda desteklerini devam ettireceklerini söyledi.

MERHUM LİDERİMİZ SAYIN ALPTEKİN ANILDI

Ölümünün 13. yıl dönümünde Doğu Türkistan davasının lideri Merhum İsa Yusuf Alptekin dualar ile anıldı. 1901 yılında Kaşgar'a bağlı Yenihisar da doğan ve Doğu Türkistan Cumhuriyeti Genel Sekreterliği görevini de yürüten, ancak 1949 yılında komünist Çin işgalinden sonra Keşmir'e iltica eden ve 1954 yılında Türkiye'ye yerleşen İsa Bey 17 aralık 1995 tarihinde vefat etti. Son nefesine kadar Doğu Türkistan davasının dünya kamuoyuna tanıtılması için çaba harcayan, gecesini gündüzünü Doğu Türkistan'a adayan dava adamı Merhum Alptekin, okunan Kuran-ı Kerim ve ardından yapılan dualar ile yad edildi. Kendisine bir kez daha Allah'tan rahmet diliyor ruhu şad, mekanı cennet olsun.

ÇİN ZULMÜ ÇANAKKALE'DE ANLATILDI

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Türk Kültürü Topluluğu'nun düzenlediği 'Doğu Türkistan'da Çin Zulmü' başlıklı konferans büyük ilgi gördü. 22 Aralık 2008 günü Süleyman Demirel konferans salonunda düzenlenen 'Türkistan'da Uygur Türklerine Çin Zulmü' başlıklı konferansa Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk konuşmacı olarak katıldı. Uygur Türklerinin tarihinin anlatıldığı belgeselle başlayan konferans Çinlilerin Doğu Türkistan'da Uygur Türklerine yaptığı soykırımların tartışılmasıyla devam etti. Dünya Uygur Kurultayı başkanı Sayın Rabiye Kadir hanımefendinin gönderdiği mesaj okundu. Açılış konuşmasında Türk Kültürü Topluluğu başkanı sayın Emrullah Tören, binlerce yıllık büyük bir kültüre sahip olan Türk milletinin hüküm sürdüğü 3 kıtaya Uygarlıklar ve Adaleti götürdüğünü söyledi. Konferansa öğrenciler yoğun ilgi gösterdi. Şehitler diyarı Çanakkale'de, dünyanın en güçlü ordularına karşı göğsünü siper eden, bir hilal uğruna toprağa düşen tüm şehitlerimizi rahmetle anıyoruz. Ruhları şad olsun.

Konferansa katılan, Dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı sayın Seyit Tümtürk ve Gökbayrak dergisi editörü sn. M. Dursun Süydünlü Çanakkale'de bir dizi ziyaretler gerçekleştirdi. Çanakkale valisi sayın Orhan Kırılı makamında ziyaret edilerek derneğimizin çalışmaları ve Doğu Türkistan ve mazlum Uygur halkının durumu hakkında bilgi verildi. Kepez ilçe belediye başkanı Sayın İsmail Yaşaroğuz'u makamında ziyaret ederek Doğu Türkistan'ın dünü bugünü hakkında bilgi verildi. Belediye başkanı sayın İsmail Yaşaroğuz beye yayın organımız Gökbayrak dergisinden oluşan hediyeler takdim edildi. 18 Mart Üniversitesi rektörü sayın Prof.Dr.Ali Akdemir ziyaret edildi. Rektör beye Çanakkale 18 Mart Üniversitesi çatısı altında böylesi ulvi bir davanın anlatılması için tertiplenen toplantıya katkıları için teşekkür edildi. Sayın Akdemir'e Çin hükümetinin Doğu Türkistan ve Uygur halkı üzerinde her geçen gün arttırarak yürüttüğü baskı, zulüm, işkence, asimile ve yok etme faaliyetleri hakkında bilgi verdi.

18 Mart Üniversitesi rektörlüğü ve Türk Kültür Topluluğu tarafından derneğimize ve genel başkanımıza Türk dünyasına yapmış olduğu katkılardan dolayı ödül verildi.

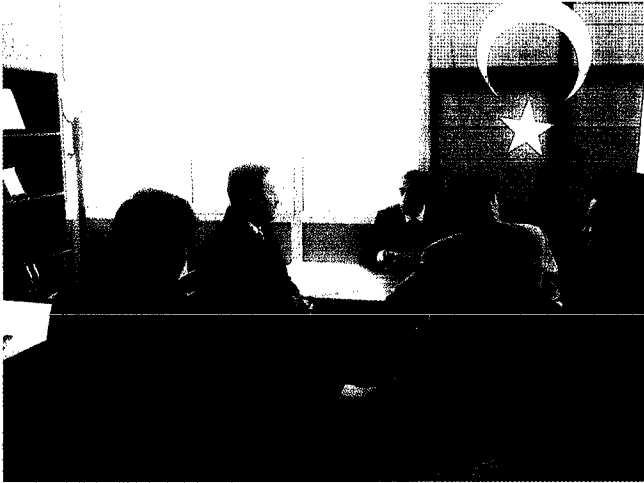
Derneğimize Türk Dünyasına Hizmet Ödülü

Resim Sergisi;

Yapılan konferans ile birlikte Üniversite bünyesinde bulunan resim ve sergi salonunda Çin halk Cumhuriyetinin insanlık dışı zulüm, işkence ve idamları resimlerle anlatıldı. Doğu Türkistan'ın doğal güzellikleri, tabi zenginlikleri sergilendi.

İstişare toplantısı;

Konferansa katılan heyetimiz, Türk kültür Topluluğu yönetim kadrosu ile istişare toplantısı yaptı. Günümüzde Türk Dünyası ve Doğu Türkistan'ın sorunları masaya yatırılarak bugün, yarın, ve gelecek için neler yapılmalı neler yapılabilir konuları tartışıldı. Bundan sonraki yapılacaklar içinse fikir alışverişini yapıldı. Doğu Türkistan davasına ilmi ve akademik alanda desteklerini devam ettireceklerini söylediler.

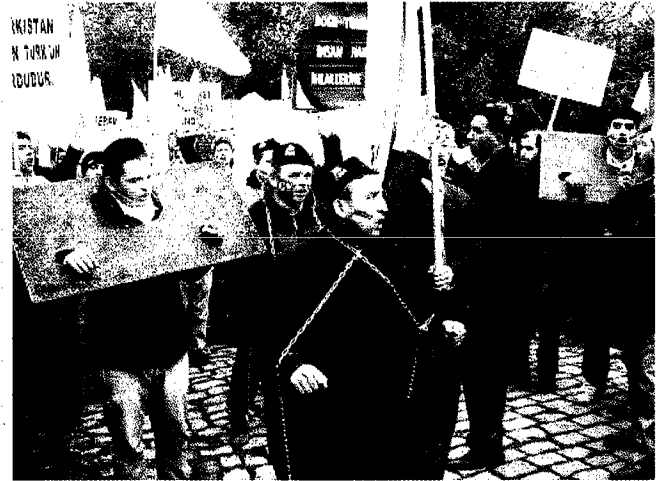
Çanakkale de Tv. Program Yapıldı

Konferans ve ziyaretlerden sonra, sayın Seyit Tümtürk Çanakkale'de yerel yayın yapan Kanal 17 televizyonu Derin Bakış programına canlı yayın konuğu olarak katıldı. Yapımcılığını ve sunuculuğunu Halil Şükrü

beyin yaptığı programda Çin zulmü altındaki Doğu Türkistan ve Uygur halkının dünü bugünü masaya yatırıldı. Bu programda Doğu Türkistan ve Uygur halkının karşı karşıya kaldığı durumun gündeme gelmesinde emeği geçen başta Çanakkale 18 Mart Üniversitesi rektörü sayın Prof. Dr. Ali Akdemir, Türk kültürü topluluğu başkanı sayın Emrullah Tören ve Çanakkale kanal 17 televizyonuna Doğu Türkistan'lılar adına teşekkür ederiz.

FİLİSTİN'DEKİ VAHŞET PROTESTO EDİLDİ

27.12.2008 Cumartesi günü gecesi ve 28.12.2008 Pazar sabahı GAZZE de masum insanları katleden İsrail Kayseri'de İHH ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile kınandı. Düzenlenen protesto mitinginde Gazze'de yaşananların yanı sıra Çin işgali altındaki Doğu Türkistan, Keşmir, Çeçenistan ve dünyanın diğer ülkelerinde yaşanan zulüm gündeme geldi. İHH Kayseri şubesi yönetim kurulu üyesi sayın Ergün Sezer yaptığı konuşmada Dünyada ezilen mazlum milletler ve toplulukların bugünkü durumlarını anlatarak, İsrail devletinin dünyanın ve Müslüman dünyasının gözleri önünde yaptıklarının devlet terörü olduğunu söyledi.

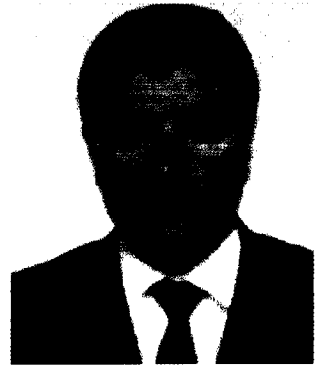

İstanbul Çağlayan Filistin'e Destek Mitingine Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür Derneği yönetim kurulu ve Doğu Türkistanlılar katılmışlardır.

Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği ve Doğu Türkistanlılar olarak topluca bu protesto gösterisine katılarak destek verdi. Protesto gösterisinde konuşan Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği genel başkanı ve dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı sayın Seyit Tümtürk'de bugün İsrail'in Filistin,de, Hindistan'ın Keşmir'de, Rusya'nın Çeçenistan da yaptığı zulmü Çin Doğu Türkistan da yapmaktadır,zalimler zulmüne devam etmektedir dünya ülkeleri ise sessiz kalmaktadır dedi. Sırası ile mikrofona gelen Kayseri Baro başkanı sayın Ali Aydın,Saadet partisi Sivas eski milletvekili sayın Temel Karamollaoğlu,da duygularını dile getirdi.Protesto gösterisi Filistin'de şehit olanlar ve dünyanın çeşitli ülkelerinde gördükleri zulümler sonucu şehit olanlar için yapılan dualar ile sona erdi.Şehitlere Allaktan rahmet diliyor,en kısa zamanda bu akan kanların durmasını temenni ediyoruz.

DR. REŞAT DOĞRU'YA ZİYARET

29.12.2008 TBMM'nin birleşik oturumunda Milliyetçi Hareket Partisi adına Tokat milletvekili sayın Dr. Reşat Doğru gündem dışı söz aldı.

Meclisteki milletvekillerine hitaben yaptığı konuşmasına "bugün dünyanın birçok yerinde kan akıyor haksızlıklar başını almış gidiyor" diye söze başlayan Sayın Doğru, "İsrail Gazze de masum insanları katlediyor, biraz daha geriye gidecek olursak Kırım'daki, Ahıska'daki,durum bundan farklı değildir" dedi. "Doğu Türkistan da yaşananları ise artık dünyada bilmeyen kalmamıştır. Çin nükleer denemeleri Müslüman Türkler üzerinde yapıyor, sakat doğumlar ve akıl almaz işkence türleri ile karşımıza çıkıyor. Bir noktada da Türklerin soyuna da bir saldırının olduğunu burada görüyoruz. Konu Türkler olduğu zaman hiçbir uluslar arası kuruluştan ses çıkmıyor ve seyirci kalınıyor,bazen de sadece bir kınamayla geçiştirilmiş olduğunu da görüyoruz" dedi.

TBMM de Doğu Türkistan davasını gündeme getirmiş olmasından dolayı Sayın Doğru, Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği genel başkanı ve beraberindeki heyet tarafından ziyaret edildi ve kendisine teşekkür edildi.

ŞARKI TÜRKİSTAN TARİHİ

Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Hıristiyan misyonerlerinin bunun gibi uydurmaları Mısır, Suriye, Türkiye, Tunus ve Fas gibi Orta Doğu ve Kuzey Afrika tarihçilerinin eserlerinde çokça bulunur. Moğol devleti zamanında Rum papazları Moğolistan'a birkaç kez misyoner göndererek Cengiz Han'ın çocuklarını ve Türk kabilelerini Hıristiyanlığa çekmek için gösterdiği çabalarının sonuçsuz kaldığı Avrupa tarihçilerinin söz birliği ile ortaya koyduğu bir konudur. Markopolo da Rum papazı tarafından Moğolistan'a gönderilen bir keşiş idi. Bu kişi Moğolistan ve Çin'e giderek bir dönem Kubilay Han'ın yanında mevki de elde etmiştir. 25 yıl Moğolistan ve Çin'de Hıristiyanlığı yayma çabasında bulunmuşsa da hiçbir sonuç elde edemeyip seyahatnamesini yazarak geri dönmüştür. Avrupalının her söylediği sözü gerçek olarak kabul eden bazı günümüz Doğu tarihçileri yukarıda bahsedilenlere hiç araştırmadan kitaplarında yer vermişlerdir. Oysa daha önceki Hıristiyan yazarların ve günümüzdeki misyonerlerin Türk ve İslam camiası hakkındaki uydurmalarını incelemeyen onaylamanın zamanı geçmiştir. Günümüzde her şey incelenir, araştırılır olmuştur.

Moğol hükümeti döneminde Hıristiyan papalarının yaptıkları çalışmaları hakkında Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan Genel Tarih'ten bir bölüm sunacağım:

Cengiz Han'ın yasalarına son derece bağlı olan çocukları yönetimi altındaki insanların düşünce özgürlüğüne hiç karışmamıştır. Etrafında Müslüman, Hıristiyan, Budist, Şaman ve diğer mezheplere tabi olan kimseler bulunmuşlardır. Onlara her şeyde eşit davranırlardı. Bir dönem Rum papazları peş peşe misyoner göndererek Moğol devletini Hıristiyan yapmak için girişimde bulunmuş ve haclı seferlerinde ulaşamamış Müslümanları mağlup ederek zulmetmekten ibaret olan emellerine bu şekilde ulaşmayı hayal etmişlerdir. Ancak Cengiz Han'ın torunlarından birkaç kişi ve eşlerini Hıristiyanlığa çekmeyi başarmış olsa da çabaları sonuçsuz kalmıştır. Çünkü Cengiz Han imparatorları papazların elinde oyuncak olmayı aklına bile getirmemişlerdi. Moğol imparatorluğuna tabi bölgelerden Çin hariç hepsinde İslamiyet en etkin tesire sahipti. Altın Ordu hanları,

Çağatay hanedanı ve İli Hanlar Müslüman olunca diğer Türk kavimleri de İslamiyet'e girdiler. Kara Hitayların Devlet Yapısı Kara Hitaylar uzun dönem Çin'de yaşadıkları için resmi işlerinde Çince kullanmışlardır ve devlet yönetimindeki çoğu isim Çince idi. Ancak hükümdarların unvanı Türkçe Gürhan idi.

Askeri işler doğrudan Gürhan'a bağlıydı. Komutanların yönetimindeki asker sayısı 100'ü geçmezdi. Gürhan, korumasındaki yerel beyliklerin iç özgürlüğüne saygı göstererek geçmiş bölümlerde defalarca dile getirilen Türk devletleri geleneğine uymuştu. Maliye düzeni Çin'de uygulanmakta olan düzen ile aynı olup her ailenin her yıl devlete belli miktarda vergi verme zorunluluğu vardı. Bu düzen Orta Asya'da daha yakın zamana kadar devam etmiştir. Halk dini ve sosyal yaşamında özgür olup, devlet bunlara karışmazdı. Tüm dinler serbestti. Batı Türkistan ve Doğu Türkistan'da (Kuçu, Beşbalık, Kumul, Kingit'teki Budist Uygurlar ve Terim, Çerçen bölgelerindeki Budist Sarı Uygurlar hariç) Müslümanlar yaşardı. Ancak Aral Gölü civarındaki küçük bir kabile Hıristiyan Nesturi mezhebindeydi. O bölgede de Müslümanlar çoğunluktaydılar. İslam ilimleri ve medeniyetindeki gelişme Kara Hitay döneminde de Karahanlılar dönemindeki düzeyini koruyabilmişti. Balasagun, Kaşgar, Hoten, Barsigan, Talas, İlibalık ve Batı Türkistan'da büyük alimler yetişmiştir ve meşhur kitaplar yazılmıştır. Arap edebiyatı konusundaki Miftahululum kitabının yazarı İmam Yakub Yusuf el Sekkaki Balasagun alimlerindendi. Hanefi mezhebinin en muteber kitaplarından olan Hidaye'nin yazarı da Ebul Hasan Burhanuddin Mergilanili alimlerinden olup en doğru fetva kitabını yazan İmam Kadıhan da Özkentli idi. Bu iki zat Kara Hitaylar döneminde yetişmiş İslam alimlerindedir. Kara Hitaylar döneminde Doğu Türkistan'da yaşayan Müslümanlar sayıda olduğu gibi medeniyet bakımında da diğerlerinden üstün durumdaydılar. İşte bundan dolayı Doğu Türkistan'da gerek Kara Hitaylar döneminde, gerek Moğol döneminde İslam medeniyetinin diğer din ve medeniyetlere nazaran daha üstün durumda olduğunu tarih sayfalarında görmekteyiz.

Devamı gelecek sayıda olacaktır.

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan'ın Sesleri ve Düşünceleri İçin Bir Seslendirme Platformu

**Türkiye'de ve Dünya'da
Doğu Türkistan'ın
sesi ve nefesi olan.
Derginiz GÖKBAYRAK'ın
yayın hayatını sürdürebilmesi;
sizlerin REKLAM ve yardımlarıyla,
mümkün olacaktır.**

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan'ın Sesleri ve Düşünceleri İçin Bir Seslendirme Platformu

Siyasi Tutsaklar İçin
Çin'in Doğu Türkistan Politikası
Türkistan bölgesinde azınlıkta yer alan Türkler
Türkistan Bölgesi'nin Enerji Üretimi - Enerji Dağıtım
SPLC, Çelikler eden Çin'e İssiz Halkın Kazanması
Yeni Orta Asya Stratejik Dengeletici Başlangıcı Çin Halkı

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan'ın Sesleri ve Düşünceleri İçin Bir Seslendirme Platformu

**GÖKBAYRAK DERGİSİ
sizlerin katkı ve ilgisiyle
mazlumların yanında
olmaya devam edecektir..!**

Bu zulüm
BİTECEK!

**Türkiye'de ve Dünya'da
Doğu Türkistan'ın
sesi ve nefesi olan.**

**Derginiz GÖKBAYRAK'ın
yayın hayatını sürdürebilmesi;
sizlerin REKLAM ve yardımlarıyla,
mümkün olacaktır.**

**ZALİME
ZULÜ**

TÜRKİYE

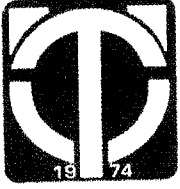
ÇİN

Gökbayrak

**GÖKBAYRAK DERGİSİ
sizlerin katkı ve ilgisiyle
mazlumların yanında
olmaya devam edecektir..!**

**Olimpiyatlar Akan Kanları
Durdurabilecek mi**

ÖZKAR Grup

ÖZKAR İnşaat

Yıldırım Beyazıt Mah. Uzay Cad. No: 48 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 233 51 10 Fax : 0.352 233 38 30
E-mail : inaat@oz-kar.net

ÖZKAR Enerji

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 16 87 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : enerji@oz-kar.net

ÖZKAR Metal

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 49 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 39 39 (pbx)
Fax: +90 352 321 39 43
E-mail : metal@oz-kar.net

ÖZKAR Ahşap

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 10 95 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : ahşap@oz-kar.net

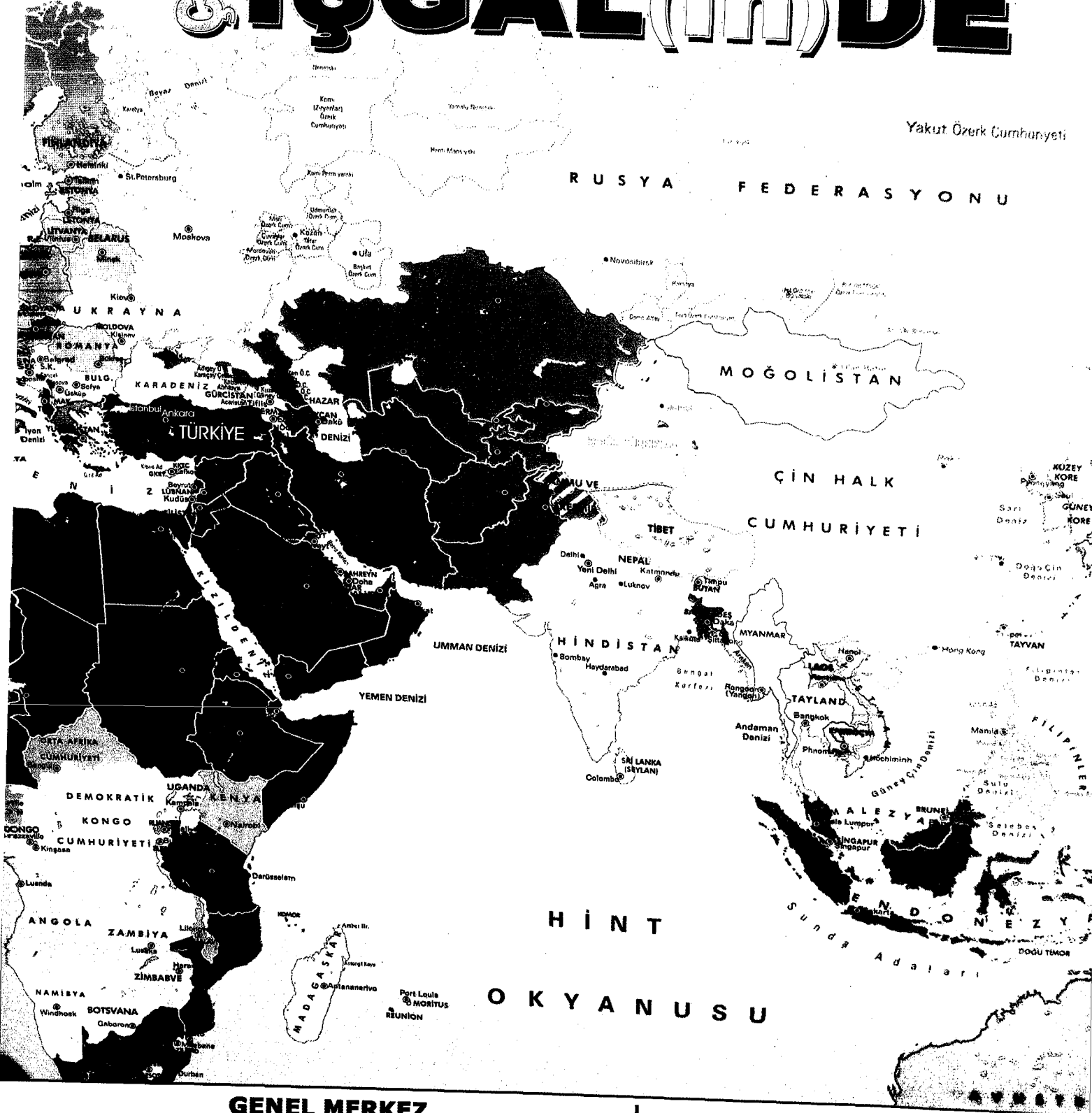
ÖZKAR Diştic

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 15 70 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : distic@oz-kar.net

Doğu Türkistan; 1.828.418 Km² yüzölçümü ile 35 milyon müslümanın yaşadığı bir Türk yurdudur.

Doğu Türkistan

İŞGAL (İN) DE

GENEL MERKEZ

Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri
44. Sok. No: 28/A

Tel: (0352) 339 39 65 Fax: (0352) 337 35 04
38090 Kocasinan/KAYSERİ

www.gokbayrak.com / gokbayrak@gokbayrak.com

ŞUBE

Sakarya Mah. Talat Paşa Bulvarı
Kılıç Apt. No: 141/3
Dört Yol / Cebeci / ANKARA
Tel & Fax: (0312) 319 54 72